

Den Haag voor elkaar

Verkiezingsprogramma 2018-2022

ChristenUnie **SGP**

Conceptversie

27 december 2017, vast te stellen tijdens de ledenvergadering 10 januari 2018.

Verkiezingsprogrammacommissie

Koen van Haeften, Judith Klokenburg,
Frans de Kok en Harmjan Vedder
(voorzitter).

Adviseurs

Simon Fritschij, Pieter Grinwis (lijsttrekker),
Bert Jan Urban en Hetty Voogel.

Den Haag voor elkaar!

Beste stadgenoten,

Den Haag is misschien wel de beste stad ter wereld om in te wonen en te werken. De stad van het stille strand en bedrijvige buurten, van prachtige paleizen en prettige parken, van mooie musea en kostelijke kerken, van een voortreffelijke vissershaven op Scheveningen tot het Binnenhof en het IJspaleis in het centrum van onze stad. Maar bovenal is Den Haag de stad van Hagenezen en Hagenaren, van Loosduiners en Scheveningers, de plek waar 530.000 mensen wonen, werken en samenleven.

O, o Den Haag, wat ben je mooi, maar tegelijk: wat ben je verdeeld. Stap op de fiets en binnen enkele minuten ben je tal van breuklijnen gepasseerd. En als je stopt, afstapt en in gesprek gaat met mensen, je ogen en oren de kost geeft, je verdiept, dan kun je niet anders dan constateren dat in onze prachtige stad we voor grote opgaven staan.

Als ik zie hoe het recht op de straten van onze stad struikelt. Hoe alleenstaande moeders door malafide incassobureaus nog dieper in de schulden worden geduwd. Hoe in de Doublet- en Geleenstraat nog altijd vrouwen worden verhandeld en mishandeld. Hoe bewoners al jaren in een noodgebied wonen, terwijl het Oude Centrum al lang een fijne wijk had kunnen zijn. Als ik zie hoe steeds meer mensen moeite hebben om de steeds hogere kosten van zorg, energie en wonen te betalen. Dat zoveel kinderen geen veilig thuis hebben. En hoe steeds meer ouderen zich eenzaam en verloren voelen.

Als ik zie hoe de kansen van starters in de huidige overspannen woningmarkt verdampen. Hoe jonge gezinnen uit de middenklasse steeds sneller de stad verlaten. Hoe wijken als Moerwijk, Bouwlust en Mariahoeve met veel goedkope sociale huurwoningen door de politiek vergeten lijken. Als ik zie hoe vooral de leefbaarheid van oudere stadswijken, zoals het Regentesse- en Valkenboskwartier en Laak- en Spoorwijk, onder druk staat door bevolkings-

groei door ongecontroleerde kamerbewoning en woningsplitsingen. Dan is duidelijk dat deze wijken meer aandacht en bescherming van het stadsbestuur verdienen. Dat ander beleid nodig is om te voorkomen dat steeds meer sociaal kwetsbare mensen bij elkaar komen te wonen in enkele wijken op het veen. Dat ander beleid nodig is om een aantrekkelijke stad te blijven voor arm en rijk en alles daartussenin.

Als ik zie hoe veel nieuwkomers moeite hebben om een duurzame toekomst in onze stad op te bouwen. Hoe veel nieuwe Hagenars *fysiek* hier wel zijn komen wonen, maar *mentaal* nog moeten verhuizen. Hoe veel te veel inwoners onze gemeenschappelijke taal niet machtig zijn. Dat de inburgering faalt en de bijstand groeit. Als ik zie hoe het postcodegebied waar je woont uitmaakt hoe je kansen zijn op de arbeidsmarkt. Hoe hier geboren jongeren in al hun radicaliteit kiezen voor een kalifaat en tegen de democratische rechtsstaat. Dan besef ik dat het allerminst vanzelfsprekend is dat we de komende decennia in vrede blijven samenleven in nota bene onze internationale stad van vrede en recht.

Als ik dat allemaal zie en op me in laat werken, dan voel ik de drive om opnieuw aan de slag te gaan. Voor die vergeten wijkbewoner. Voor die eenzame oudere. Voor die jongere zonder startkwalificatie. Voor die verweesde nieuwkomer. Voor die mishandelde prostituee. Voor die hardwerkende ondernemer. Voor Moerwijk. Voor Loosduinen. Voor Scheveningen. Voor heel onze mooie stad. Voor gelovigen en niet-gelovigen. Voor ziek en gezond. Voor hen voor wie de overheid slechts een sta-in-de-weg is en voor hen die geen stem hebben. Voor u. Voor jou. Voor elkaar.

En daarbij weet ik mij gesteund door zo veel kracht in de Haagse samenleving. Dé christelijk-sociale partij van Den Haag heeft namelijk niet alleen een bijzonder oog voor wat kwetsbaar is, maar ook voor de kracht van onze samenleving. Voor al die Hagenars die dag in dag uit klaar staan voor hun medemens als mantelzorger of als vrijwilliger. Voor de inzet van al die organisaties, waardoor mensen weer hoop en zin in het leven krijgen. Of het nou gaat om de vrijwilligers van PEP, Present en de Soepbus, of

om het Leger des Heils, het Straatpastoraat en de maaltijdprojecten van buurthuizen en kerken; of het nu de Kinderwinkel, jeugd- en jongerenwerk, of de kracht van sociaal ondernemers en Haagse fondsen als Fonds 1818 en Stichting Boschuyzen betreft. Wat wordt er in onze stad dan toch op een geweldige wijze naar elkaar omgezien. Wat is er dan toch veel in onze verdeelde stad dat zorgt voor verbondenheid.

Als ik dat zie, dan ga ik de komende raadsperiode met vertrouwen samen met al deze organisaties, met u en met de collega's en vrijwilligers van de Haagse ChristenUnie/SGP - die onder andere met grote inzet dit verkiezingsprogramma hebben geschreven - dag in dag uit werk maken van een vreedzame, zorgzame en duurzame stad.

Of om het met de in dit verkiezingsprogramma gekozen vijf speerpunten en hoofdstukken te zeggen: van vrede voor de stad; hoop voor kwetsbaren; toekomst voor onze kinderen; zorg voor de schepping; en werk voor iedereen.

Kortom, ik geloof in een stad waar we omzien naar elkaar en waar we het samen voor elkaar krijgen. Den Haag voor elkaar!

Pieter Grinwis
Lijsttrekker ChristenUnie/SGP Den Haag

Inhoudsopgave

1. <u>Vrede voor de stad</u>	7
1.1 <u>Vredig samenleven</u>	8
1.2 <u>Verbonden gemeenschappen</u>	9
1.3 <u>Een veilige stad</u>	10
1.4 <u>Betere integratie</u>	10
1.5 <u>Cultuur en bibliotheken</u>	11
2. <u>Hoop voor kwetsbaren</u>	13
2.1 <u>Mantelzorg en vrijwilligerswerk</u>	14
2.2 <u>Goede zorg voor iedereen</u>	14
2.3 <u>Voorkom eenzaamheid</u>	16
2.4 <u>Een schuldenvrije stad</u>	16
2.5 <u>Strijd tegen verslavingen</u>	18
2.6 <u>Stop gedwongen prostitutie</u>	19
2.7 <u>Een inclusief Den Haag</u>	20
3. <u>Toekomst voor onze kinderen</u>	21
3.1 <u>Aantrekkelijke woonstad</u>	22
3.2 <u>Goed onderwijs</u>	23
3.3 <u>Veilige toekomst voor kinderen</u>	25
3.4 <u>Kindermishandeling en huiselijk geweld</u>	26
3.5 <u>Spelen in de stad</u>	26
3.6 <u>Stimulerende studentenstad</u>	27
4. <u>Zorg voor de schepping</u>	28
4.1 <u>Duurzaam en klimaatneutraal</u>	29
4.2 <u>Groen en klimaatbestendig</u>	30
4.3 <u>Beter bereikbaar</u>	31
4.4 <u>Schone lucht en leefomgeving</u>	34
5. <u>Werk voor iedereen</u>	36
5.1 <u>Ondernemen voor elkaar</u>	37
5.2 <u>Meer bloei en minder bijstand</u>	38
5.3 <u>Scheveningen Haven blijft Scheveningen Haven</u>	39

<u>Onze plannen voor uw wijk</u>	41
<u>Duindorp, Havenkwartier, Geuzenwijk</u>	42
<u>Scheveningen Dorp, Scheveningen Bad, Belgisch Park</u>	43
<u>Loosduinen, Kraayenstein, Waldeck, Houtwijk</u>	43
<u>Bouwlust, Vrederust, Morgenstond, Moerwijk</u>	44
<u>Leyenburg, Rustenburg/Oostbroek, Zuiderpark</u>	44
<u>Ypenburg, Leidschenveen, Wateringse Veld</u>	45
<u>Vogelwijk, Bohemen, Meer en Bos, Kijkduin, Ockenburg</u>	45
<u>Westbroekpark & Duttendel, Van Stolkpark, Zorgvliet</u>	46
<u>Archipel en Willemspark, Benoordenhout, Marlot</u>	46
<u>Statenkwartier, Duinoord, Zeeheldenkwartier, Regentessekwartier noord</u>	46
<u>Valkenboskwartier, Regentessekwartier zuid, Heesterbuurt</u>	47
<u>Vruchtenbuurt, Bomenbuurt, Bloemenbuurt</u>	48
<u>Bezuidenhout, Mariahoeve</u>	48
<u>Laakkwartier, Spoorwijk, Binckhorst</u>	49
<u>Schildersbuurt, Transvaal, Groente- en Fruitmarkt</u>	49
<u>Kortenbos, Centrum, Stationsbuurt, Rivierenbuurt</u>	50

1. Vrede voor de stad

De ChristenUnie/SGP staat voor een verbonden stad, waarin we in vrede samenwonen. Vredig samenleven is niet vanzelfsprekend in Den Haag. Etnische, culturele, religieuze en ideologische verschillen zorgen regelmatig voor spanningen en verdeeldheid. Wij zijn hartstochtelijke verdedigers van de vrijheid om van elkaar te verschillen, in geloof, culturele achtergrond en opvattingen. Tegelijkertijd geloven we dat mensen gemeenschappelijkheid nodig hebben om tot bloei te kunnen komen. We kunnen alleen vredig met verschillen omgaan als iedere (nieuwe) Hagenaar en Hagenees de fundamenten van de democratische rechtsstaat onderschrijft en de centrale waarden van onze samenleving - gestempeld door de christelijke traditie - verinnerlijkt.

1.1 Vredig samenleven

Haagse waardenverklaring. Er komt een ‘Haagse Verklaring’, die als preambule bij de Algemene Plaatselijke Verordening door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Daarin worden gemeenschappelijke Haagse waarden als gelijkwaardigheid, vrijheid, verantwoordelijkheid, naastenliefde en tolerantie vastgelegd. De inhoud van de Verklaring komt via stadsgesprekken tot stand. Haagse scholen krijgen een lespakket aangeboden rondom de Haagse Verklaring, om het gesprek over onze gemeenschappelijke waarden op school te stimuleren.

Tweejaarlijks Grondwetfestival. Het eenmalige Grondwetfestival ter gelegenheid van 200 jaar grondwet wordt een tweejaarlijks evenement, met activiteiten rond de grondwet, onze democratische rechtsstaat en de waarden uit de Haagse Verklaring. Centrale instituties van onze democratische rechtsstaat openen tijdens het festival hun deuren voor het publiek.

Nederlandse én Haagse vlag in raadzaal. Als teken van eenheid in onze verdeelde stad krijgen de Nederlandse én de Haagse vlag een prominente plaats in onze raadszaal.

Voor geloofsvrijheid. Het recht van vrijheid van godsdienst geldt voor iedereen. Gelovigen moeten ongehinderd kunnen samenkomen in kerken, synagoges, moskeeën of andere gebedshuizen.

Samen werken aan vrede. De gemeente werkt samen met kerken, moskeeën en andere religieuze en maatschappelijke organisaties om de vrede te bewaren en te bevorderen in de stad. Met zo veel verschillende bevolkingsgroepen, culturen, religies en ideologieën op een paar vierkante kilometer is in vrede samenleven geen vanzelfsprekendheid.

Aanpak radicalisering. In Den Haag is geen ruimte voor de radicale gewelddadige islam of voor welke vorm van gewelddadig extremisme dan ook, hetzij extreemrechts hetzij extreem-links. De Haagse aanpak van radicalisering onder moslims wordt voortgezet. De gemeente zet alle

wettelijke instrumenten in om sleutelfiguren bij de radicalisering van moslimjongeren uit de stad te weren, zoals haatpredikers.

Kritisch op salafisme. De gemeente werkt niet samen met organisaties die de fundamenteën van de democratische rechtsstaat verwerpen en vrijheid bedreigen. Gelet op recente analyses van de AIVD (Rapport: Salafisme in Nederland: diversiteit en dynamiek, 2015) en het WODC (Rapport: Salafistische moskeeorganisaties in Nederland, 2017) wordt daarom kritisch gekeken naar samenwerking met salafistische organisaties en salafistische moskeeën. Initiatieven voor salafistisch onderwijs zijn vanuit dit perspectief onwenselijk in onze stad.

Jodenhaat, racisme en discriminatie pakken we aan. In Den Haag is geen ruimte voor antisemitisme, haat en discriminatie. Afkomst of geloof mag nooit reden zijn voor het maken van onderscheid. De veiligheid van de Joodse gemeenschap in Den Haag heeft hoge prioriteit. Vanzelfsprekend geldt dit ook voor de veiligheid van andere groepen, als deze in het geding is. Denk bijvoorbeeld aan (ex-)moslims.

Taskforce discriminatie. De aanpak van discriminatie van en geweld tegen verschillende bevolkingsgroepen, waaronder mensen uit de Joodse gemeenschap en LHBT+’ers vraagt om extra aandacht. De gemeente roept daarom een taskforce in het leven die onderzoekt hoe dit probleem het beste bestreden kan worden. Deze taskforce bestaat onder andere uit mensen van de politie, het onderwijs, religieuze organisaties en jongerenwerkers. Discriminatie, bijvoorbeeld op sportverenigingen, is reden voor een subsidiestop.

Horeca voor iedereen. Er wordt streng toegezien op het toelatingsbeleid in de horeca. De overheid pakt discriminatie streng aan.

Vertrouwen in de politie. De gemeente vertrouwt op de professionaliteit van de politie bij het voorkomen van ongewenste etnische profilering. Voortdurende aandacht voor professionalisering is vanzelfsprekend nodig. Er komt geen proef met stopformulieren.

Demonstreren mag in Den Haag. Het beleid om terughoudend te zijn met demonstraties in (kwetsbare) woonwijken wordt voortgezet.

Vredige jaarwisseling. Het werven van vrijwilligers om de politie te ondersteunen tijdens de jaarwisseling of bij het bewaren van de vrede in kwetsbare wijken verloopt voortaan via gemeente en politie.

Haagse kindervredetop. Er komt een Haagse kindervredetop, waarbij kinderen van over de hele wereld met elkaar kennis maken en praten over problemen in de wereld.

Shelter City wordt uitgebreid. We halen jaarlijks meer mensenrechtenverdedigers naar Nederland voor een adempauze en bieden hen training. Ook slachtoffers van achterlating komen onder dit programma te vallen.

1.2 Verbonden gemeenschappen

De Haagse samenleving is geen uitvinding van het stadhuis, maar ontstaat iedere dag wanneer mensen in georganiseerde en natuurlijke verbanden met elkaar de schouders onder onze stad zetten. Het gemeentebestuur is daaraan dienstbaar. De toekomst van onze stad is een gedeelde verantwoordelijkheid van onder meer gezinnen, geloofsgemeenschappen, maatschappelijke organisaties, bedrijven, publieke diensten en het stadsbestuur. De bescheiden rol van de overheid is om de kracht van de samenleving de ruimte te geven, waar nodig te ordenen, het recht in onze stad te handhaven en ondersteuning te bieden aan kwetsbare mensen die het niet zelf of samen met anderen kunnen redden.

De bewoner op één. De gemeente is er voor de stad. Daarom is het belangrijk om mensen zoveel mogelijk te betrekken bij nieuwe plannen voor de stad. We doen niet alleen een beroep op de Haagse kracht als dat het stadsbestuur goed uitkomt, maar ook als plannen kritiek krijgen. Dit is bijvoorbeeld terecht gebeurd bij het Internationaal Park. Bij inspraak en andere vormen van burgerparticipatie wordt rekening gehouden met werkenden.

Budget voor de buurt. Wijken en buurten krijgen meer eigen verantwoordelijkheid. De pilot met eigen budgetten wordt uitgebreid naar meer wijken.

Straatfeesten. Stimuleer ontmoetingsmomenten in de buurt, bijvoorbeeld via het buurtbudget.

Sterke bewonersorganisaties. Buurtplatforms, wijkorganen, coöperaties en geloofsgemeenschappen worden zoveel mogelijk betrokken bij beslissingen over hun buurt.

Gebouwen voor de gemeenschap. Gebouwen worden zo veel mogelijk multifunctioneel benut, enerzijds om het gebruik te optimaliseren, anderzijds om dwarsverbanden tussen (brede) scholen, sportverenigingen, kinderopvang, peuterspeelzalen, bibliotheken, muziekscholen, zorginstellingen, kerken etc. te benutten en samenwerking te versterken

Ambitieuze verenigingsbeleid. Den Haag is gebaat bij een actief verenigingsleven. De gemeente heeft een ambitieus verenigings- en vrijwilligersbeleid.

Buurthuis van de Toekomst. (Sport)clubs worden gestimuleerd om van hun clubhuis een Buurthuis van de Toekomst te maken.

Iedereen sport mee. De gemeente licht mensen met een laag inkomen goed voor over de mogelijkheden voor sport- en cultuurdeelname via het jeugdsportfonds, participatiefonds en scholen.

Ouderen in beweging. Sport en bewegen voor ouderen wordt een speerpunt in het gemeentelijke sportbeleid. De gemeente belooft verenigingen die sportprogramma's voor ouderen ontwikkelen.

Alle ballen op de breedtesport. De gemeente investeert vooral in breedtesport. Het Haags sportinitiatief wordt doorgezet. Goedlopende initiatieven kunnen ook voor meerdere jaren steun krijgen.

Geen belastinggeld naar ADO. De gemeente geeft geen geld uit aan een eventueel nieuw reddingsplan voor ADO Den Haag.

Alles in begrijpelijke taal. Communicatie van het stadhuis moet begrijpelijk en overzichtelijk zijn. Alle brieven, folders en websites vanuit de gemeente worden in begrijpelijk Nederlands geschreven.

Schrapessies. Het uitgangspunt is: meer vertrouwen, minder regels. Elk jaar komt het college met voorstellen voor regels die geschrapt, vereenvoudigd of samengevoegd kunnen worden.

1.3 Een veilige stad

Agenten op het bureau en in de wijk strijden voor recht in Den Haag. Zij verdienen de volle steun van het stadsbestuur. Dat geldt ook voor de vele vrijwilligers en goedwillende burgers die bijdragen aan de veiligheid van hun wijk, via buurtpreventieteams of buurt-whatsappgroepen.

Geen gesis op straat. Straatintimidatie is onacceptabel en past niet bij de Haagse waarden. Er komt een plaatselijk verbod op straatintimidatie.

Benut talent uit de stad. De politie gebruikt de buurtpreventieteams, in het bijzonder in kwetsbare wijken, als een talentenpool voor jongeren die eventueel bij de politie zouden willen werken. De gemeente helpt bij de training van buurtpreventieteams, zodat deze verder worden geprofessionaliseerd.

Makkelijker aangifte doen. Bewoners doen om velerlei redenen vaak geen aangifte, terwijl dat wel nodig is. De drempel voor het doen van aangifte wordt daarom verlaagd. Bijvoorbeeld door het vergroten van de mogelijkheid tot anonieme aangifte en het vergemakkelijken van digitale aangifte. De politie laat burgers weten wat er met hun aangifte is gebeurd.

Meer blauw op straat. De gemeente trekt geld uit om de handhavingscapaciteit van de politie te vergroten.

Wijkagent geworteld in de wijk. Het is belangrijk dat wijkagenten zijn geworteld in de wijk. De gemeente gaat met de politie in gesprek om wijkagenten zoveel mogelijk voor ten minste zes jaar in dezelfde wijk te stationeren.

Kosten verhalen op daders. De gemeente verhaalt actief de kosten van vandalisme op de daders. De resultaten hiervan en de omvang van de schade publiceren we via een 'vandalisemeter'. In wijken en op plekken waar structureel sprake is van vandalisme wordt door de gemeente een plan van aanpak op buurtniveau opgesteld.

Aanpak fietsendiefstal. Jaarlijks worden er 5.000 fietsen gestolen in Den Haag. Dat is veel te veel en moeten we harder aanpakken. Fietsendiefstal krijgt daarom meer prioriteit in de handhaving.

Boetes omhoog. De boetes die worden gegeven voor overtreding van de APV gaan omhoog.

Geen gekraak in Den Haag. Het kraakverbod wordt de komende jaren strenger gehandhaafd. Kraakpanden worden de komende jaren direct ontruimd en de schade wordt verhaald op de krakers. De aanpak van leegstand krijgt een boost.

Zit je deur nog op slot. Woninginbraak pakken we aan, maar de gemeente plaatst geen extra sloten in deuren op kosten van de belastingbetaler. Dat blijft een eigen verantwoordelijkheid.

1.4 Betere integratie

De integratie van nieuwkomers en mensen met een migratieachtergrond hapert. Migranten zijn de afgelopen jaren te weinig geholpen om een duurzame toekomst in onze stad op te bouwen. Het is van belang dat we nieuwkomers vanaf dag één bijstaan om zelfstandig een toekomst op te bouwen in Den Haag.

Inburgering op orde. Het is asociaal dat veel nieuwkomers voor langere tijd zijn veroordeeld tot de bijstand. Daarom werkt de gemeente binnen de grenzen van landelijke wetgeving aan een betere inburgering van statushouders. Via een aangescherpt (gemeentelijk) inburgeringsprogramma wordt zo snel mogelijk gewerkt aan

zelfstandigheid, goede beheersing van de Nederlandse taal, verinnerlijking van Haagse waarden, het hebben van eigen onderdak en het doen van (vrijwilligers)werk of het volgen van een opleiding.

Integratie als tegenprestatie. Er komt een nieuw Haags inburgeringsprogramma. Voor statushouders worden de niet landelijk verplichte onderdelen daarvan, onderdeel van de tegenprestatie in het kader van de bijstand.

Waardig welkom. Het initiatiefvoorstel 'Waardig Welkom' - een initiatief van de ChristenUnie/SGP - wordt opgenomen in het nieuw Haags inburgeringsprogramma, om Haagse nieuwkomers uitgebreid kennis te laten maken met de centrale waarden van onze samenleving. Het is van belang dat nieuwkomers niet alleen fysiek, maar ook mentaal verhuizen. Statushouders volgen waardenlessen, bezoeken samen met Haagse vrijwilligers culturele instellingen en ondertekenen de Haagse Verklaring.

Stimuleren Nederlands leren. Wie voor langere tijd in Den Haag verblijft, dient de Nederlandse taal goed te beheersen. Er komt een programma van taallessen, dat niet alleen toegankelijk is voor nieuwkomers, maar ook voor migranten die al langer in de stad wonen. Er wordt actief samengewerkt met bijvoorbeeld migrantenkerken om deze doelgroep te bereiken.

Nederlands is de norm. Indien een beroep op ondersteuning vanuit de gemeente wordt gedaan, en blijkt dat de beheersing van de Nederlandse taal onvoldoende is, wordt deelname aan een taalprogramma voorwaardelijk aan de gemeentelijke ondersteuning. Daarbij geven we malafide taalbureaus geen kans.

Aandacht voor Eritreeërs. Vluchtelingen uit Eritrea vinden zeer moeilijk aansluiting bij de Nederlandse samenleving, zo blijkt uit onderzoek van Pharos (juni 2016), onder meer als het gaat om seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, alcoholgebruik en schulden. De ChristenUnie/SGP wil dat er een speciale aanpak komt om deze groep statushouders beter aansluiting te laten vinden

in Den Haag, zodat zij een goede toekomst kunnen opbouwen in onze stad.

1.5 Cultuur en Bibliotheken

Den Haag is een stad met een rijke culturele historie. Dit komt tot uiting in het straatbeeld, in een rijke verscheidenheid aan musea en in de grote schrijvers, kunstenaars en popbands die de stad heeft gekend. Terecht wordt met dit erfgoed zuinig omgegaan.

Heropenen wijkbibliotheken. In wijken waar geen bibliotheek meer is, zoals Bouwlust, wordt deze waar mogelijk heropend. Als dat kan, wordt de functie van de bibliotheek zoveel mogelijk geïntegreerd in gebouwen met andere wijkfuncties. Bijvoorbeeld in een buurthuis (van de toekomst), een servicepunt XL of een verpleeghuis.

Bibliotheken centraal in de wijk. In wijken waar wel een bibliotheek is, worden waar mogelijk andere functies toegevoegd zoals een cultuuranker of een servicepunt XL, zeker als dat het behoud van de bibliotheek voor de wijk betekent.

Concertorgel in Onderwijs- en Cultuurcomplex. De ChristenUnie/SGP is altijd tegen de bouw van het megalomane cultuurpaleis geweest. Maar nu dit er toch komt, is het onbegrijpelijk dat de concertzaal geen concertorgel krijgt. Daarmee dreigt de peperdure muziekdoos bij voorbaat al het sulletje van de concertzalen te worden. Er moet alsnog ruimte worden gemaakt voor een concertorgel. Bovendien moet, nu het OCC er toch komt, te gelegenheid te baat worden genomen om ervoor te zorgen dat ons stadshart mooier wordt en aan kwaliteit wint. Aan alle open aanmerkingen van de Welstandscommissie moet daarom onverkort gehoor worden gegeven.

Behoud beeldbepalende kerkgebouwen. Er komt een Kerkensie waarin duidelijk staat aangegeven welke niet-monumentale kerkgebouwen die mogelijk onttrokken worden aan de eredienst wel of niet behouden moeten blijven, al dan niet met een andere bestemming, en hoe dit gerealiseerd zou kunnen worden. Als een kerkgebouw wordt afgebroken wordt

gekeken naar de mogelijkheden om in de te realiseren nieuwbouw een gebedsruimte is te integreren.

Historie beleefbaar. De Haagse, Scheveningse en Loosduinse historie wordt op meer plekken ‘beleefbaar’ gemaakt door het plaatsen van informatiezuilen op bijzondere plekken.

Alle Hagenaars naar cultuurankers. Naast het Gemeentemuseum worden ook andere musea geactiveerd om de inwoners van de verschillende stadsdelen uit te nodigen voor een gratis bezoek: Muzee Scheveningen, museum Loosduinen en het Haags Historisch Museum.

Muzee is de huiskamer van Scheveningen en heeft grote culturele meerwaarde. Versterking van deze culturele functie is nodig.

Cultuur verbinden. De Haagse kunst en cultuursector wordt geprikkeld om te blijven investeren in de verbinding met de stad. Bijvoorbeeld door aanwezig te zijn in wijken, onder andere in de cultuurankers, maar ook tijdelijk in leegstaande winkelpanden; door verbinding te houden met het onderwijs door

cultuureducatie, niet alleen met basis en voortgezet onderwijs, maar ook door aanbod afgestemd op mbo en hbo en door verbinding te leggen met zorg en welzijn door een aanbod afgestemd op verpleegtehuizen en dagbesteding.

Financiële ruimte. Er wordt flexibeler omgegaan met schotten tussen financiële regelingen voor cultuur, broedplaatsen, dagbesteding, evenementen, enz. De gemeente helpt initiatiefnemers actief in het zoeken van mogelijkheden van cofinanciering.

Kamer van Kunsthandel. Cultuurorganisaties moeten bedrijfsmatig goed functioneren en anders hulp op dit gebied accepteren. Voor vragen en hulp wordt een “Kamer van Kunsthandel” opgericht.

Minder subsidie in stenen. 13% van het cultuursubsidiegeld gaat naar gebouwen. We verlagen dit percentage door gebouwen voor onderwijs, cultuur, bibliotheken en welzijn slimmer te combineren. Zo blijft meer geld over voor cultuur.

2. Hoop voor kwetsbaren

De ChristenUnie/SGP gaat uit van een samenleving waarin de meeste mensen verantwoordelijkheid willen en kunnen nemen voor hun eigen leven. We staan voor een zorgzame samenleving, waarin mensen oog hebben voor elkaar en hulp bieden aan wie dat nodig hebben. Het stadhuis stimuleert dat mensen elkaar helpen, als goede buur, vrijwilliger of mantelzorger. De gemeente heeft daarbij een bijzondere verantwoordelijkheid voor kwetsbare mensen in de samenleving; mensen niet door anderen geholpen worden en/of die het zelf niet redden. De ChristenUnie/SGP wil dat recht wordt gedaan aan de meest kwetsbaren. Bijvoorbeeld mensen met schulden, slachtoffers van mensenhandel en mensen met een handicap.

2.1 Mantelzorg en vrijwilligerswerk

Den Haag is een zorgzame stad en dat willen we zo houden. Mantelzorgers, vrijwilligers, geloofsgemeenschappen, sociaal ondernemers en professionals staan iedere dag klaar om hulp te geven aan mensen die dat nodig hebben. De ChristenUnie/SGP wil dat de gemeente een partner is van al die mensen.

Mantelzorgcompliment. De gemeente ondersteunt mantelzorgers waar dat kan, onder meer via een mantelzorgcompliment. Ook mantelzorgers van buiten Den Haag, die voor een Hagenaar zorgen, komen hiervoor in aanmerking.

Voldoende voorzieningen voor respijtzorg. Er moeten voldoende logeervoorzieningen beschikbaar zijn waar zorgvragers tijdelijk kunnen logeren om zo mantelzorgers te ontlasten (respijtzorg).

Ook kleine vrijwilligersorganisaties verdienen steun. Het stadhuis werkt niet alleen samen met grote vrijwilligersorganisaties. Kleinere vrijwilligersorganisaties hebben vaak een relatief groot maatschappelijk bereik, doordat zij met weinig personeel en financiële middelen met veel actieve vrijwilligers een bijdrage leveren aan de stad.

Oog voor maatschappelijke bijdrage kerken. Kerken en andere levensbeschouwelijke organisaties leveren vaak een grote maatschappelijke bijdrage. Het stadhuis heeft hier oog voor en kijkt waar samenwerking mogelijk is. Waar mogelijk wordt bijvoorbeeld informatie uitgewisseld of wordt het medegebruik van gebouwen gestimuleerd.

Stimuleren vrijwilligerswerk. De gemeente verricht extra inspanningen om vrijwilligerswerk onder mensen met een migratieachtergrond en jongeren te stimuleren.

Ruim baan voor Haagse maatschappelijke stages. Het stadhuis kijkt in overleg met middelbare scholen wat de mogelijkheden zijn om de maatschappelijke diensttijd lokaal vorm te geven. Zo kunnen leerlingen kennis maken

met vrijwilligerswerk en beroepen. De gemeente geeft het goede voorbeeld door ieder jaar een aantal maatschappelijke stageplekken beschikbaar te stellen. Sollicitanten voor een baan bij de gemeente hebben een streepje voor als ze een maatschappelijke stage hebben gedaan.

2.2 Goede zorg voor iedereen

In Den Haag heeft wat de ChristenUnie/SGP betreft iedereen recht op goede zorg. Er mag geen geld op de plank blijven liggen dat bedoeld is om voor mensen te zorgen. Omdat veel inwoners langer in hun eigen huis blijven wonen als ze ouder worden, moet de zorg vanuit de gemeente goed geregeld zijn.

Jaarlijkse contactmomenten voor mensen op leeftijd. De toegang tot de wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) blijkt voor sommige mensen lastig. Daarom moeten we er de komende jaren voor zorgen dat iedereen die hulp nodig heeft, deze ook weet te vinden en krijgt. Met iedere inwoner van 75 jaar en ouder, die geen gebruik maakt van de Wmo of van de Wet langdurige zorg, wordt jaarlijks contact opgenomen.

Passende zorg voor iedereen. In ieder gesprek, aan het loket of de 'keukentafel' staan de wensen en behoeften van degene die zorg nodig heeft voorop. Er wordt creatief gekeken naar oplossingen en effectief doorverwezen. Waar mogelijk worden mantelzorgers bij de oplossing betrokken. Bij nieuwe aanbestedingen is niet alleen de prijs belangrijk. Ook kwaliteit, diversiteit in aanbod, de verbinding van zorg met andere levensterreinen, ruimte voor nieuwe aanbieders en keuzevrijheid voor cliënten zijn van groot belang.

Recht op PGB. Het Persoonsgebonden Budget (PGB) blijft een volwaardig alternatief als zorg in natura niet goed aansluit op iemands persoonlijke situatie. Aan die keuzevrijheid wordt niet getornd.

Soepele overgang zorg voor 18-jarigen. Iedere jongere krijgt hulp op maat via de jeugdzorg. Wie 18 jaar wordt en formeel niet meer onder jeugdzorg valt, wordt niet zomaar aan zijn lot

overgelaten. De gemeente zorgt voor een naadloze aansluiting en samenwerking tussen begeleiding op het gebied van jeugdhulp, onderwijs/werk en maatschappelijke ondersteuning.

Behoud dagbesteding. Dagbesteding is belangrijk om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen. Als mensen weer meer op eigen benen kunnen staan, moeten ze niet te snel uit beeld raken. Beter blijvend lichte aandacht ('waakvlam-zorg') dan steeds terugvallen in de zwaardere zorg.

Snellere hulp voor daklozen. Nachtopvang is slechts een tijdelijke oplossing. Binnen de nachtopvang wordt zo snel mogelijk bekeken waar iemand de juiste vervolghulp kan krijgen. Mensen worden zoveel mogelijk binnen 2 maanden naar een doorstroomvoorziening toe geleid. We voorkomen waar mogelijk dat daklozen en thuislozen van hulpverlener naar hulpverlener worden gesleept.

Toekomst voor economisch daklozen. Mensen die door schulden, scheiding of werkloosheid dakloos raken, worden snel van de straat geholpen. Het proefproject economisch daklozen van het Leger des Heils is een blijvertje en wordt structureel gemaakt.

Betere doorstroming uit maatschappelijke opvang. Er komt een taskforce die zo snel mogelijk in kaart brengt waar er door corporaties, de gemeente of particulieren woningen gerealiseerd kunnen worden voor kwetsbare mensen. Op korte termijn worden leegstaande panden bruikbaar gemaakt om de gestagneerde doorstroom weer op gang te krijgen. De gemeente maakt afspraken met woningcorporaties en zorgorganisaties, om doorstroming te bevorderen, bijvoorbeeld via zogenoemde doorklapwoningen.

Beschermd wonen. We investeren in beschermd wonen en in de zorg voor mensen met GGZ-problematiek die thuis wonen: 24/7 ambulante psychische zorg in de wijk, inloophuizen en time-out voorzieningen voor kortdurende opname.

Zorgindicatie door professionals. Waar mogelijk krijgen zorgorganisaties meer ruimte bij (her)indicaties. Zorgaanbieders en -gebruikers die misbruik maken van deze 'professionele ruimte' worden stevig aangepakt.

Eigen bijdrage Wmo. De eigen bijdrage voor Wmo-voorzieningen is landelijk vastgesteld op €17,50 per vier weken. De gemeente communiceert duidelijk naar zorgvragers over wat daar wel en niet onder valt.

Gemeentelijke zorgverzekering. Er wordt beter gecommuniceerd over de voordelen van de gemeentelijke zorgverzekering. Zoveel mogelijk mensen uit de doelgroep voor deze verzekering worden bereikt.

Ambtenaren kennen de zorg en de stad. Het is vanzelfsprekend dat gemeenteambtenaren hun stad goed kennen. Ambtenaren die zich met zorg bezig houden gaan meer de stad in om de contacten met de Haagse zorgaanbieders te onderhouden en te leren van de effecten van gemeentelijk beleid in de praktijk.

Levensloopbestendige woningen. De gemeente geeft actief voorlichting over het levensloopbestendig maken van woningen. Ook bevordert de gemeente co-housing/woongroepen, waar oud en jong samenwonen en elkaar kunnen helpen.

Actieplan zwerv- en spookjongeren. Er komt een actieplan om zwerv- en spookjongeren weer in beeld te krijgen en op weg te helpen.

Bed-Bad-Brood én Begeleiding. Zo lang er nog geen landelijke opvangvoorzieningen zijn, blijven we 'ongedocumenteerde' mensen bed, bad en brood aanbieden. Bij de opvang wordt expliciet aandacht besteed aan begeleiding en toekomstperspectief. De mogelijkheden voor terugkeer naar het land van herkomst komen ook nadrukkelijk aan de orde.

Psycholance. Voor het veilig vervoeren van verwarde personen wordt een psycholance gebruikt, al dan niet in samenwerking met buurgemeenten.

Subsidies op basis van resultaten. Bij de verdeling van de welzijnssubsidies wordt rekening gehouden met de resultaten van instellingen. Onderzocht wordt of het systeem dat voor kunstsubsidies geldt ook voor welzijnswerk kan gaan gelden. De resultaten worden door een auditcommissie geëvalueerd.

2.3 Voorkom eenzaamheid

De ChristenUnie/SGP gelooft dat mensen tot bloei komen wanneer ze in relatie staan tot anderen. Wanneer verbonden gemeenschappen en een gedeelde basis wegvallen, liggen isolement en vereenzaming op de loer. Dit geldt in de eerste plaats voor ouderen, maar ook voor bijvoorbeeld chronisch zieken, alleenstaande ouders, vluchtelingen of studenten. Het is fantastisch dat zoveel maatschappelijke organisaties en kerken maaltijdprojecten organiseren. Ook de gemeente moet zich blijven inzetten om eenzaamheid onder alle inwoners tegen te gaan.

Zingeving voor eenzamen. Eenzaamheid gaat vaak gepaard met een gemis aan zingeving: het ontbreken van een doel om voor te leven. Vrijwilligers die ouderen bezoeken worden toegerust om te ondersteunen bij existentiële vragen en wijzen ouderen actief op de mogelijkheden voor ontmoeting en vrijwilligerswerk in de buurt. Ook komen er praktische handvatten voor professionals in de wijk, zodat zij eenzaamheid sneller kunnen constateren en aanpakken.

Iedereen strijdt mee tegen eenzaamheid. Bij bestrijding van eenzaamheid kan de hele gemeenschap helpen. Daarom wordt het veelbelovende experiment Community tegen Eenzaamheid zo snel mogelijk voor de hele stad ingevoerd. Ook zoekt Den Haag in de strijd tegen eenzaamheid aansluiting bij initiatieven van andere overheden en organisaties. Bijvoorbeeld door aan te sluiten bij de in het Regeerakkoord aangekondigde coalitie tegen eenzaamheid.

Invulling maatschappelijke diensttijd. Bij de lokale invulling van de maatschappelijke diensttijd, zoals aangekondigd door de

Rijksoverheid, wordt met nadruk gezocht naar vrijwilligerswerk gericht op de bestrijding van eenzaamheid.

Structurele oplossingen. Eenzaamheid is een blijvend probleem dat om blijvende oplossingen vraagt. Bij goede initiatieven die nu op projectbasis worden gefinancierd, wordt gekeken naar mogelijkheden voor structurele financiering.

2.4 Een schuldevrije stad

Er zijn in Den Haag 26.000 huishoudens die afhankelijk zijn van het armoedebeleid van de gemeente en er zijn steeds meer 'werkende armen'. 22% van de Haagse kinderen groeit op in armoede en dat is onacceptabel. De ChristenUnie/SGP houdt daarom vast aan een ruimhartig armoedebeleid, maar wil dat we het geld daarvoor wel beter en eerlijker inzetten. Door mensen binnen duidelijke kaders daarover vaker zelf beslissingen te laten nemen. En door de strijd aan te binden met schulden, die mensen vaak nog dieper in de problemen brengen.

Er komt één uniforme armoederegeling. De huidige versnipperde armoederegelingen zijn te betuttelend. Daarom schaffen we deze regelingen af en zetten ze om in een persoonlijk tegoed op de Ooievaarspas. Naar eigen inzicht kunnen mensen dit besteden aan schoolspullen, kleding, een fiets of een telefoon. Het tegoed is inkomensafhankelijk: hoe meer inkomen een gezin heeft (maximaal 130% van het minimumloon), hoe lager het tegoed. Hiermee voorkomen we een grote armoedeval als mensen iets meer gaan verdienen.

Armoedegelden écht naar het kind. Het tegoed van de kindregelingen is bedoeld voor de kinderen en komt daarom op hun eigen Ooievaarspas. Om misbruik te voorkomen kunnen zij dat alleen uitgeven in een winkel als ze begeleid worden door een volwassene. Een volwassene kan geen bestedingen doen met de Ooievaarspas van een kind, zonder dat dat kind zelf aanwezig is.

Één tegoed voor AOW'ers. Ook voor AOW'ers wordt het tegoed dat nu uit verschillende

regelingen en vergoedingen bestaat, als één bedrag automatisch op hun Ooievaarspas gezet. Zo kunnen mensen zelf kiezen hoeveel geld ze waaraan willen uitgeven.

Vergroot winkelaanbod. Het aantal en soort winkels waar het tegoed van de Ooievaarspas besteed kan worden, wordt fors uitgebreid met winkels uit vooral het goedkopere segment, zoals de Action of de Zeeman. Ook wordt het mogelijk het tegoed te gebruiken bij kringloopwinkels en sociaal ondernemers met arbeidsintegratie en leerwerktrajecten, voor de aanschaf of reparatie van tweedehands fietsen of elektronica. Het tegoed op de pas verloopt niet meer na een paar maanden, maar blijft het hele jaar geldig en kan deels worden meegenomen naar volgende jaren.

Houd schoolkosten voor ouders betaalbaar. Het tegoed op de Ooievaarspas kan ook gebruikt worden voor materialen die nodig zijn op sommige vmbo-scholen of talentprogramma's. Ook voor (beroeps)kleding, gereedschappen en andere speciale benodigdheden die via de school moeten worden aangeschaft, kan het tegoed worden gebruikt. Om deze hoge extra kosten voor leerlingen van mbo-BOL-opleidingen te dekken, wordt hun tegoed voor schoolspullen minstens gelijkgetrokken met leerlingen die naar de brugklas gaan.

Geef overzicht over het tegoed op de Ooievaarspas. De ChristenUnie/SGP wil dat met alle volwassen gebruikers van de Ooievaarspas één keer per jaar een persoonlijk gesprek plaatsvindt over hun inkomen, vermogen en woonsituatie. Hierdoor wordt het voor gebruikers van de pas sneller duidelijk wanneer ze geen recht meer hebben op de minimavoorzieningen, maar het voorkomt ook opzettelijke fraude.

Ooievaarspas voor iedereen. De Ooievaarspas wordt toegankelijk voor iedere Hagenaar, Hagenees en Scheveninger. Elk gezin met een inkomen tot 130% van het wettelijk minimumloon ontvangt de pas gratis. Iedereen met een hoger inkomen kan tegen betaling de pas aanschaffen (conform Rotterdamspas). De gemeente sluit daartoe allianties met meer bedrijven en organisaties, zodat meer musea en

activiteiten gratis kunnen worden bezocht en er korting kan worden verleend bij activiteiten op het gebied van cultuur, sport en ontspanning. Zo wordt de Ooievaarspas de pas die je allemaal wilt hebben.

Je individuele inkomenstoelag sparen. Mensen kunnen ervoor kiezen (een deel van) hun individuele inkomstenstoelag te sparen bij de sociale dienst, zodat ze daadwerkelijk een spaarpotje hebben bij een onverwacht grote uitgave. Een bedrag van € 50,- per persoon per jaar zou vrij besteedbaar moeten zijn. De bekendheid en de toegankelijkheid van deze inkomensondersteuning wordt vergroot.

Ademruimte bij financiële nood. Om ademruimte te creëren en de eerste acute financiële nood op te vangen, kan een sociaal krediet worden verleend. Ambtenaren krijgen meer vrijheid om daarover te beslissen bij financiële nood. Het krediet kan omgezet worden in een gift, wanneer blijkt dat er recht is op een uitkering.

Betere schuldenpreventie. Er komt een betere schuldenpreventie, met een goede aansluiting op maatschappelijke initiatieven, zoals de kleding- en voedselbank.

Schuldhelpverlening beter bereikbaar. Schuldhelpverlening moet niet alleen beschikbaar zijn voor de ergste gevallen, maar ook voor hen die er zozeggd niet slecht genoeg aan toe zijn voor geïndiceerde hulpverlening. Vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties kunnen hier een belangrijke rol in vervullen.

Hulpverlening bij betalingsachterstand. De gemeente maakt binnen de wettelijke mogelijkheden zoveel mogelijk afspraken met woningcorporaties, zorgverzekeraars, energieleveranciers en waterbedrijven, zodat zij bij twee maanden achterstand melding doen bij de gemeente. De gemeente zorgt dan dat hulpverleners/vrijwilligers contact leggen met de bewoners om hen te ondersteunen.

Voorkom escalatie van schulden. Schuldhelpverleners/wijkteams krijgen een 'bureaucratievrij' budget dat ze naar eigen inzicht kunnen inzetten om escalatie van schulden te

voorkomen. Dit budget is vrij te besteden, zodat er echt maatwerk geleverd kan worden en grotere maatschappelijke problemen voorkomen worden.

Snel de schuldhulpverlening in. Zodra iemand zich met schulden meldt bij de gemeente, moet het traject richting hulpverlening (en zo nodig schuldsanering) in gang worden gezet. Elke schuldenaar moet binnen zes maanden duidelijkheid hebben over het vervolgetraject.

Één contactpersoon. Elke schuldenaar krijgt één contactpersoon bij de gemeente die hem/haar door het hele traject heen loodst.

Steuntje in de rug voor zelfstandig ondernemers. Zzp'ers met een inkomen op of onder bijstandsniveau krijgen een kwijtschelding van persoonlijke gemeentelijke belastingen, zoals ook geldt voor mensen in loondienst met een inkomen op of onder bijstandsniveau.

Juridische bijstand. De gemeente stimuleert (jonge) juristen om zich in te zetten als schuldhulpvrijwilliger, voor juridische ondersteuning van schuldenaren, bijvoorbeeld via het Juridisch Loket.

Met schuld overstappen naar gemeentelijke zorgverzekering. Mensen met een schuld bij hun zorgverzekering krijgen toch de kans om over te stappen naar de gemeentelijke zorgverzekering.

Incassovrije wijken. De proef 'Incassovrije wijken' wordt uitgebreid naar de hele stad.

Maximaal 2% rente lening Gemeentelijke Kredietbank (GKB). Mensen die voor een noodzakelijke lening niet terecht kunnen bij een normale bank, kunnen in Den Haag terecht bij de GKB voor een sociale lening. De rente voor deze mensen, die in een lastig parket zitten, moet ook sociaal zijn en daarom maximaal 2%.

Steun na partnerverlies. Er komt een proef 'Steun na partnerverlies' waarbij mensen hulp kunnen krijgen na overlijden van hun partner bij het financieel op orde krijgen van het huishoudboekje.

2.5 Strijd tegen verslavingen

Verslavingen verwoesten levens en hebben een grote negatieve impact op gezinnen, buurten, bedrijven en de leefbaarheid van de stad. We binden daarom de strijd aan tegen drugs-, alcohol- en gokverslaving. Overmatig gebruik wordt zoveel mogelijk tegengegaan.

Aandacht voor het hele gezin. Bij hulpverlening aan mensen met een verslaving is meer aandacht voor de gevolgen van de verslaving voor de andere gezinsleden en de familie.

Snel hulp aan verslaafden. Mensen met verslavingsproblematiek kunnen direct bij de hulpverlenende organisatie een indicatie voor hulp krijgen om onnodige wachttijden te voorkomen. Dat hoeft niet meer via een gemeentelijk loket.

Wijkteams signaleren verslaving. Bij de sociale wijkteams schuift eens in de twee weken een preventiemedewerker van een verslavingszorginstelling aan. Zo kunnen signalen van verslaving besproken worden en kan er actie worden ondernomen.

Meer voorlichting door ex-verslaafden. Er komt meer voorlichting op scholen over de gevaren van alcohol- en drugsgebruik op jonge leeftijd door 'ervaringsdeskundigen'. Hierdoor kunnen jongeren gemotiveerd worden om weerstand te bieden aan de sociale druk.

Den Haag drugswalmvrij. Er komt een blowverbod in de openbare ruimte, te beginnen op plaatsen waar de overlast het grootst is, zoals het Zeehelden- en Regentesse- en Valkenboskwartier, winkelgebieden, school- en speelpleinen en -tuinen.

Uitbreiden afstandscriterium coffeeshop-school. Het afstandscriterium met betrekking tot coffeeshops en scholen wordt weer uitgebreid naar 500 meter en gaat ook voor basisscholen gelden.

Actief handhaven bij coffeeshops. De gemeente moet bij aanwezige coffeeshops actief handhaven op de landelijk vastgestelde AHOJ-G-criteria. (Verboden om: te afficheren,

harddrugs te verhandelen, overlast te veroorzaken, jeugd onder de 18 toe te laten of aan hen te verkopen, grote hoeveelheden te verhandelen en het ingezetenen criterium.)

Geen gemeentewiet in Den Haag. Den Haag doet niet mee aan experimenten met legalisering van wietteelt of vormen van gemeentewiet. De gemeente zet zich juist in voor een rookvrije generatie.

Jacht op illegale hennepkwekerijen. De Pandbrigade intensificeert in samenwerking met Woningcorporaties en alerte bewoners de jacht op illegale hennepkwekerijen en krijgt hiervoor de benodigde capaciteit.

Lik-op-stuk bij alcoholoverlast. In de wijken waar openbare dronkenschap veel overlast veroorzaakt, wordt meer gehandhaafd. Er geldt een lik-op-stukbeleid. Als de situatie niet verbetert, wordt een alcoholverbod afgekondigd voor de openbare ruimte.

Terugdringen Happy Hours. De gemeente gaat met horecaondernemers in overleg over het terugdringen van Happy Hours.

Geen lachgas nodig om lol te hebben. Er komt een verbod op reclames voor recreatief gebruik van lachgas. Tevens wordt in gebieden waar een alcoholverbod geldt, geen alcoholreclame meer gemaakt, ook niet op ramen en gevels.

Niet gokken met casino's. Er komen geen nieuwe casino's in Den Haag en geen verdere uitbreiding van het toewijzingsgebied voor casino's, zeker niet in kwetsbare woonwijken. Ook wordt het besluit om een casino in de Scheveningse haven te kunnen plaatsen teruggedraaid.

2.6 Stop gedwongen prostitutie

Wanneer een man of vrouw gedwongen wordt, of zich gedwongen voelt, om zijn of haar lichaam te verkopen, is dat een groot onrecht. Er is een onlosmakelijk verband tussen mensenhandel en prostitutie. Het ideaal van de ChristenUnie/SGP is dan ook een stad, en een wereld, zonder mensenhandel en prostitutie.

Extra geld voor uitstapprogramma's. Er komt extra geld voor een ruim aanbod van uitstapprogramma's voor prostituees. Hierbij wordt expliciet geld vrijgemaakt voor taallessen aan prostituees in een voor hun veilige setting.

Minimumleeftijd van prostituanten wordt verhoogd naar 21 jaar. Tieners horen niet thuis in een prostitutiestraat en zo voorkomen we dat jongeren al vroeg in aanraking komen met prostitutie en een verkeerd beeld krijgen van seksualiteit. Bovendien geldt voor prostituees een minimumleeftijd van 21 jaar. Waarom voor de bezoekers dan niet? Door politie en Haags Economisch Interventie Team (HEIT) gaat strenger gecontroleerd worden op leeftijd van bezoekers van de Doublet-, Geleen- en Hunzestraat.

Bescherming thuisprostituees. Nu de huidige vorm van registratieplicht is verboden door de autoriteit persoonsgegevens, wordt in samenwerking met hulporganisaties en handhaving een nieuwe methodiek ontwikkeld om te monitoren wie er in Den Haag werken in de prostitutie en onder welke omstandigheden.

Oog voor thuisprostitutie. De steeds grotere groep mensen die werkt in de thuisprostitutie verdient meer bescherming. Bij thuisprostitutie via het internet is de kans op illegaliteit, uitbuiting en mensenhandel buitengewoon groot. Daarom worden met HEIT, politie en maatschappelijke organisaties nieuwe afspraken gemaakt over preventie, opsporing en zorg.

Extra inzet van HEIT op thuisprostitutie. Doordat meer inzet nodig is bij het bestrijden van illegale online prostitutie, dreigt de handhaving en controle in de prostitutiestraten te verminderen. Daarom wordt de omvang van het team dat zich bezighoudt met het bestrijden van mensenhandel en prostitutie bij politie en recherche fors vergroot.

Uitsterfbeleid raamprostitutie. Naar Gronings model worden er beleidsmatige stappen gezet om de raamprostitutie in de Doubletstraat en de Geleenstraat op termijn te kunnen beëindigen. Eventuele sluiting dient samen te gaan met ondersteuning bij het vinden van

huisvesting, werk en het bieden van traumahulp aan de vrouwen die in de straten werken.

One strike you're out! Er komt een breed 'one-strike-you're-out'-beleid rond prostitutie, zoals ook al geldt voor massagesalons. Na de 'out' wordt een pand herbestemd door de raad.

Geen nieuwe bordelen in onze stad. Er komt een uitsterfbeleid voor bestaande bordelen. Wanneer bordelen leegstaan worden deze gesloten. Er komen geen nieuwe bordelen.

Internationale aanpak mensenhandel. Mensenhandel is niet alleen een probleem van Den Haag of Nederland, maar is grensoverschrijdend. Daarom moet er intensiever samenwerkt worden met Interpol en de landelijke politie om de problemen in Midden- en Oost-Europese landen (MOE-landen) aan te pakken.

Inzetten voor strafbaarstelling prostitutiebezoek. De gemeente gaat zich de komende jaren inzetten voor de strafbaarstelling van prostitutiebezoek, het zogenaamde 'Zweedse model'.

Geen plek voor pooierboys. Er is veel onduidelijkheid over het aantal loverboys en -girls in onze stad. En er is weinig bekend over hoe en waar zij opereren en hoeveel slachtoffers zij maken. Er komt een onderzoek naar de omvang van de problemen, zodat een nieuwe brede aanpak loverboys en -girls kan worden opgesteld. Het onderwijs wordt ondersteund om het ronselen van jonge meisjes in en rond scholen te voorkomen.

Behoud de diversiteit van hulporganisaties. Een divers aanbod van maatschappelijke, psychosociale, fysieke en pastorale hulp aan prostituees heeft grote meerwaarde. We zetten in op behoud van maatschappelijke organisaties die zich vanuit verschillende achtergronden en expertises bezighouden met hulp aan prostituees.

2.7 Een inclusief Den Haag

Den Haag moet voor iedereen toegankelijk zijn, ook voor mensen met een beperking. De

ChristenUnie/SGP staat voor een toegankelijke en inclusieve stad.

Den Haag toegankelijk voor iedereen. Bij bouwbesluiten voor openbare gebouwen en projecten van een bepaalde omvang wordt er een toegankelijkheidseffectrapportage opgesteld om de toegankelijkheid voor de burger en de burger met beperkingen te meten.

Voldoende invalideparkeerplaatsen. In de hele stad, ook in de binnenstad of op Scheveningen, komen voldoende gehandicaptenparkeerplaatsen beschikbaar.

Invalideparkeerkaart voor fietsen. Mensen met een lichamelijke beperking krijgen een speciale parkeerkaart om hun fiets dichtbij hun bestemming te kunnen parkeren. Dit geldt ook voor straten waar geen fietsen mogen staan, zoals de Grote Marktstraat.

Elektrische rolstoel in de bus. Alle bussen worden zo snel mogelijk toegankelijk voor elektrische rolstoelen.

Rolstoelvriendelijke trottoirs. Bij aanleg van trottoirs worden rolstoelvriendelijke op- en afritjes gemaakt. Afgevlakte stoepranden met een te steile helling worden daarvoor niet meer gebruikt.

Toegankelijk shoppen. Bij winkels met een te hoge drempelhoogte (meer dan 5 centimeter) wordt de stoep verhoogd of komt er een rijplaatje. Op die manier kunnen ook rolstoelen naar binnen.

Rolstoelvriendelijke (openbare) toiletten. De openbare toiletten in Den Haag worden rolstoelvriendelijk. Horecabedrijven worden aangespoord om over een rolstoeltoegankelijk toilet te beschikken.

Evenementen toegankelijk voor mindervalide. In Den Haag zijn veel evenementen en festivals. Een initiatiefnemer die daar een vergunning voor aanvraagt, moet ervoor zorgen dat het evenement toegankelijk is voor mindervaliden.

Rolstoel aanwezig. In alle gemeentelijke panden zijn leenrolstoelen beschikbaar.

A young girl with a braid is looking through a telescope on a ship's deck. The background shows a blurred view of the sea and a ship's railing. The text '3. Toekomst voor onze kinderen' is overlaid in white on the image.

3. Toekomst voor onze kinderen

De ChristenUnie/SGP wil dat Den Haag een stad is, waarin gezinnen en kinderen een toekomst hebben. Waarin alle generaties op een goede manier kunnen leven, werken en wonen en dat kunnen blijven doen. Dat betekent dat Den Haag een aantrekkelijke woonstad moet blijven, niet alleen voor jongeren en alleenstaanden, maar ook voor ouderen en gezinnen. Niet alleen voor arm en rijk, maar zeker ook voor mensen met een middeninkomen. Met betaalbare woningen, goed onderwijs en ruimte om te spelen en te studeren. Dat gaat allemaal niet vanzelf in een groeiende stad, waar de woningen steeds duurder en de verschillen tussen wijken eerder groter dan kleiner worden. De ChristenUnie/SGP maakt heldere keuzes om dat perspectief dichterbij te brengen. Voor de toekomst van onze kinderen.

3.1 Aantrekkelijke woonstad

Den Haag moet een aantrekkelijke woonstad blijven voor iedereen: alleenstaanden, studenten, ouderen, expats en gezinnen. De ChristenUnie/SGP streeft er daarom naar een goed evenwicht te krijgen tussen de verschillende type woningen en de prijs daarvan. Met name voor de (lagere) middeninkomens is het nu moeilijk om een plekje in de stad te houden of te krijgen. Daarom moeten we, gezien de verwachte groei (tot ca. 638.000 inwoners in 2040), sturen op het toevoegen van betaalbare kwaliteit aan onze stad, willen we een evenwichtige en goed gemixte stad blijven/worden. Daarbij is het de ChristenUnie/SGP overigens allerm minst om de groei van de stad te doen, maar om de leefbaarheid van de stad voor allen, om kwetsbare wijken recht te doen en om het behoud van gezinnen/de middenklasse.

Aantrekkelijke woonstad voor iedereen. Den Haag moet een diverse stad blijven, waarin iedereen kan wonen, met de middeninkomens als ruggengraat. Dat betekent dat we betaalbare kwaliteit aan onze stad toevoegen. Dat wordt het uitgangspunt voor het nieuwe woningbouwbeleid. Daarom worden er meer betaalbare middeldure woningen gebouwd, zodat bijvoorbeeld gezinnen de kans hebben om in de stad een goede woning te vinden.

Gezinnen als cement van de samenleving. Om gezinnen in de stad te houden moeten er voldoende betaalbare woningen voor hen zijn. Gezinswoningen bouwen is meer dan alleen bouwen met genoeg vierkante meter voor meerdere personen. Daarom moet er beter worden gekeken naar behoeften van gezinnen en het aanbod daar in overleg met corporaties en ontwikkelaars op worden aangepast.

Stedelijk wonen voor gezinnen. Er komt een innovatieprogramma dat nieuwe woonvormen stimuleert voor gezinnen. Te denken valt aan wonen in hoge dichtheden, mét veel buitenruimte, een veilige en fietsvriendelijke woonomgeving en veel groen.

Beschermen van leefbaarheid en woningvoorraad. De afgelopen jaren zijn er in oudere

stadswijken zoals Regentesse- en Valkenboskwartier veel woningen gesplitst in meerdere appartementen. De leefbaarheid staat daardoor steeds verder onder druk. Om onze woningvoorraad en de leefbaarheid te beschermen komt er een verbod op het bouwkundig splitsen van woningen. Zo blijven er bovendien meer gezinswoningen behouden. Waar nodig worden er beperkingen gesteld aan kamerverhuur.

Sociaal wonen op het zand. We houden vast aan de doelstelling dat 30% van de nieuwbouw uit sociale huurwoningen bestaat, maar deze woningen worden beter verspreid over de stad. Minder op het veen, meer op het zand. Daartoe komt er een wijkontwikkelingsmaatschappij voor het zand, die daar sociale huurwoningen gaat bouwen. Ook omliggende gemeenten met een lager aandeel sociale huurwoningen, zoals Leidschendam-Voorburg en het Westland, zullen hun steentje bij moeten dragen. Het is niet sociaal de wijken op het veen de lasten te laten dragen van de rest van de stad en de regio.

Evenwichtige woonwijken. Wijken met een eenzijdig woningaanbod, zoals Moerwijk, Bouwlust, Mariahoeve en de Schilderswijk, moeten voor een breder publiek aantrekkelijker worden. De herstructurering die tijdens de crisis in deze wijken is stilgevallen, wordt weer opgepakt. Daarbij is nadrukkelijk aandacht voor het voorkomen van vocht- en schimmelproblematiek. Voor de sociale huurwoningen die verdwijnen, worden deels middeldure huur- en koopwoningen teruggebouwd.

Inkomenseis voor kwetsbare wijken. Mensen die nog niet of korter dan zes jaar in de Haagse regio wonen, krijgen op grond van de Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Rotterdamwet) alleen een huisvestingsvergunning voor kwetsbare wijken als zij economisch zelfstandig zijn en inkomen uit werk hebben boven de bijstandsnorm.

Geen hoogbouw langs de kust, wel bij de stations. De ChristenUnie/SGP is in grote delen van de stad terughoudend met grootschalige hoogbouw, maar gelet op de groei van de stad en de wens ook ruimte te houden voor nieuwe

eengezinswoningen, moeten we ook de lucht in. Hoogbouw concentreren we rond de stations Den Haag CS, HS en Beatrixkwartier. En dat mag écht hoog worden. Laat de eerste woontoren van meer dan 200 meter maar gebouwd worden de komende periode. Het moet dan wel hoogbouw met kwaliteit zijn, die iets waardevols toevoegt aan de Haagse skyline en tegelijk met aandacht voor de laag op straatniveau. Daarnaast onderzoeken we of het mogelijk is het spoor en een deel van de Utrechtsebaan te overkluisen. Met name de *young urban professionals* zouden in dit gebied een woonplek kunnen vinden. Aan de kust komt géén hoogbouw.

Meeliften op stadsontwikkeling. Bij grote stadsontwikkelingen wordt er gekeken of omliggende wijken kunnen worden meegenomen in de ontwikkeling. Zo wordt bijvoorbeeld bij de stadsontwikkeling op de Binckhorst ook Molenwijk meegenomen. Langs de Trekvlucht kunnen mooie woontorens worden gerealiseerd, waardoor dit deel van Laak een boost kan krijgen.

Ontwikkeling Lozerlaan. De Lozerlaan wordt ondertunneld. Daarbovenop wordt er een nieuwe woonwijk ontwikkeld met een goede mix van verschillende woningtypen en prijzen, waarin expliciet aandacht komt voor gezinnen. De wijk wordt kindvriendelijk ingericht.

Urgentieverklaring voor prostituees die willen uitstappen. Vrouwen (en mannen) die uit de prostitutie willen stappen krijgen een urgentieverklaring, ongeacht of ze in de noodopvang verblijven of niet.

Help daklozen aan een dak. We willen voorkomen dat mensen met een daklozen-uitkering van het kastje naar de muur worden gestuurd als ze een woning zoeken. Voor een huurwoning is voldoende inkomen (uitkering) nodig, maar om een hogere uitkering te krijgen moeten doorstromers uit de maatschappelijke opvang een huurcontract overleggen. Er komt daarom een pact tussen de sociale dienst en woningcorporaties.

Statushouders. Bij het zoeken van woningen voor statushouders kijkt de gemeente eerst zelf

of een passende woonruimte kan worden geregeld, pas daarna wordt middels een urgentieverklaring een beroep gedaan op de sociale woningvoorraad.

Mantelzorgwoningen. De ontwikkeling van mantelzorgwoningen wordt gestimuleerd.

Levenslang in je eigen stadsdeel. De ChristenUnie/SGP wil bevorderen dat mensen die dat willen in alle levensfasen in hun stadsdeel kunnen blijven wonen. Scheveningers in Scheveningen en Loosduiners in Loosduinen, etc. Bij toewijzing van woningen wordt daar rekening mee gehouden.

Van erfpachter naar grondeigenaar. Het moet in de gehele stad mogelijk worden om grondeigenaar te worden. Dit geldt niet alleen voor woningeigenaren, maar ook voor ondernemers.

3.2 Goed onderwijs

Ieder mens heeft gaven en talenten. De ChristenUnie/SGP vindt het belangrijk dat iedereen gelijke kansen krijgt om die gaven en talenten tot bloei te laten komen, zowel voor kinderen als volwassenen.

Pal voor de vrijheid van onderwijs. De ChristenUnie/SGP hecht veel belang aan het bijzonder onderwijs in Den Haag. Ouders moeten de ruimte hebben om te kiezen voor een school die bij hun levensovertuiging past. Ouders krijgen goede informatie over scholen in de buurt en in de stad, zodat zij een eigen keuze kunnen maken voor hun kinderen. Voorwaarde voor elke school, openbaar of bijzonder, is dat er kwalitatief goed onderwijs wordt gegeven.

Iedereen gelijke kansen; geen postcodeleerling. We willen voorkomen dat kinderen die opgroeien in gezinnen in een achterstandspositie, zelf automatisch in diezelfde achterstandspositie terecht komen. Er zijn geen postcodeselecties of afspraken tussen het voortgezet onderwijs en basisscholen om de toegang van een bepaalde groep leerlingen te bevorderen. Huiswerkbegeleiding en coaching worden tegen een zo laag mogelijke vergoeding aangeboden op alle middelbare scholen.

Jongeren moeten een vervolgopleiding kunnen kiezen die het beste past bij hun talenten, niet wat het beste past bij de portemonnee van hun ouders. Via armoederegelingen is hier aandacht voor.

Ouders zijn belangrijk voor geslaagd onderwijs. Ouders zijn niet alleen belangrijk als vrijwilligers op school, maar vooral ook belangrijk door een veilig en stimulerend thuis te bieden voor de ontwikkeling van het kind. Er wordt niet bezuinigd op ouderbetrokkenheid. Scholen worden gestimuleerd hier actief mee aan de slag te zijn.

Voor elke klas een leerkracht. Goed onderwijs staat of valt met goede docenten. Er komt een actieplan om het lerarentekort terug te dringen. Om meer studenten naar de PABO te krijgen worden leerlingen in het voortgezet onderwijs middels snuffelstages en profielwerkstukken geïnteresseerd voor het onderwijsvak. De gemeente nodigt PABO's - zeker ook buiten Den Haag, bijvoorbeeld in krimpregio's - uit om gastlessen en stages te organiseren.

Kerels voor de klas. Het aandeel mannelijke leraren in het basisonderwijs is de afgelopen twintig jaar gehalveerd. In het actieplan lerarentekort komt daarom speciale aandacht voor weer meer 'kerels voor de klas', om zo het Haagse basisonderwijs specifiek voor mannelijke leerkrachten aantrekkelijk te maken. We stimuleren hij-instromers.

Geen gepest in Den Haag. Gemeente en scholen werken samen aan een goed anti-pestbeleid, om te voorkomen dat kinderen op school of in de stad worden gepest.

Iedereen zet zijn talent in. Niet iedereen zit op school op zijn plek. Voor de jongeren die beter tot hun recht komen op de werkvloer zijn leerwerkbedrijven een uitkomst. Persoonlijke begeleiding op het gebied van vakbekwaamheid en persoonlijke ontwikkeling brengt het beste in deze jongeren naar boven. Bekostiging van deze leerwerktrajecten moet voor de sociaal ondernemers gemakkelijk vindbaar en toegankelijk zijn.

Niemand verlaat vroegtijdig het onderwijs. Het aantal jongeren dat vroegtijdig school verlaat (VSV) is de laatste jaren afgenomen. We vervolgen deze trend door een goede, integrale aanpak om deze jongeren snel van een leerwerkplek, VSV-traject, nieuwe opleiding of baan te voorzien. Het aantal VSV-casemanagers wordt verhoogd, zodat de werkdruk voor verzuimmanagers lager wordt. Er komt een samenwerking met preventie-initiatieven, zoals Click Jongeren. Zij staan dichtbij de belevingswereld van uitvallers.

Een startkwalificatie voor iedereen. Jongeren die nog geen startkwalificatie hebben worden tot hun 23^e actief benaderd door leerplicht-ambtenaren. Een brief sturen volstaat niet, ze spreken af met de jongere op een locatie bij de jongere in de buurt.

Vluchtelingstudenten krijgen een kans. Een vluchtelingstudent moet kansen krijgen om de studie af te maken of missende componenten in de diploma's aan te vullen. Om dit mogelijk te maken werken het volwassenen- en taalonderwijs van ROC Mondriaan, de Haagse Hogeschool, het UAF en andere betrokkenen nauw samen. Als er (nog) geen studiefinanciering is, dan is studeren met een uitkering mogelijk.

Ambachtsschool 2.0. Onderwijsprogramma's, waarin voorbereidend en middelbaar beroeps-onderwijs samenwerken, worden verder gestimuleerd, evenals de oprichting van ambachtelijke vakscholen.

Iedereen gymt. De gemeente faciliteert scholen bij het geven van bewegingsonderwijs, ook als scholen meer bewegingsonderwijs willen aanbieden dan de wettelijke norm voorschrijft.

Niemand verlaat de basisschool zonder zwemdiploma. Daar hebben we een water-dicht systeem voor in Den Haag. Zwemles in groep 5 is voor veel kinderen laat. Daarom worden de zwemlessen voortaan aan de groepen 4 gegeven.

Onderwijs en zorg samen. Met passend onderwijs en veranderingen in de jeugdhulp hoeft geen kind meer thuis te zitten. Onderwijs

en jeugdhulp moeten intensief samenwerken om thuiszitten te voorkomen en complexe situaties het hoofd te bieden. Dit doen we onder andere door sociaal-maatschappelijk werkers op scholen.

Aansluiting school-arbeidsmarkt. De gemeente zet binnen de arbeidsmarktregio in op een nog betere aansluiting van het onderwijs, overheid en het bedrijfsleven in gemeente Den Haag. Hierbij is vooral aandacht voor arbeidsmarkt-relevante vmbo- en mbo-opleidingen. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld en zorgt voor voldoende stageplaatsen voor mbo-studenten van relevante opleidingen.

Pak laaggeletterdheid aan. Er komen middelen voor de bestrijding van laaggeletterdheid. Bij de formulering van een aanpak wordt gekeken hoe het bereik van buurtinitiatieven kan worden vergroot, bijvoorbeeld met behulp van bibliotheken.

Goede onderwijshuisvesting. Bij huisvesting van onderwijs is aandacht voor duurzaamheid, groene schoolpleinen en een goed binnenklimaat. De gemeenten helpt scholen vaart te zetten achter de uitvoering van nieuwbouwplannen.

Geen schoolgeld naar parkeren. In steeds meer delen van de stad is het overdag betaald parkeren. Om scholen tegemoet te komen in de parkeerkosten, komt er een regeling waar scholen aanspraak op kunnen maken.

3.3 Veilige toekomst voor kinderen

Kinderen moeten een veilige toekomst hebben in Den Haag. Daarom doet de gemeente binnen haar verantwoordelijkheid wat mogelijk is om vechtscheidingen, huiselijk geweld en pesten te voorkomen. De ChristenUnie/SGP wil dat de jeugdzorg in de gemeente kinderen die problemen hebben op een goede manier helpt.

Preventie (v)echtscheiding. Samen met ouders, professionals, maatschappelijke organisaties en hulpverleningsinstanties wordt een preventief (v)echtscheidingsbeleid opgesteld door de gemeente. Er is ook tijdig hulp wanneer een echtscheiding onvermijdelijk is geworden.

Initiatieven waarbij gezinnen elkaar onderling helpen, zoals Family Factory en Home-Start, worden gesteund.

Ouderschapscurssussen via centra voor Jeugd en Gezin. Een kind is het beste af als de ouders het samen goed hebben, daarom ondersteunen we ouders door ouderschapscurssussen via consultatiebureaus aan te bieden. En de geboortezorg moet niet alleen gericht zijn op de lichamelijke voorbereiding op de komst van een kindje.

Tienerouders. Er komt meer preventie in de culturele groepen waar tienerouderschap veel voorkomt. De gemeente biedt tienerouders ondersteuning, zorg en begeleiding.

Signaleren op vroege leeftijd. De centra voor Jeugd en Gezin moeten laagdrempelig en toegankelijk blijven en actief samen werken binnen de wijk (zoals de scholen, huisartsen, vrijwilligersorganisaties, sportverenigingen, sociale wijkteams), zodat de hulp dicht bij de mensen komt en signalen vroegtijdig worden opgepikt.

Tekort jeugdzorgpersoneel snel oplossen. Er komt een actieplan om het tekort aan personeel in de jeugdzorg snel op te lossen.

Geen wachtlijsten. Er zijn zo min mogelijk wachtlijsten bij zorgaanbieders die complexe problemen bij kinderen en jongeren behandelen. Als een korte tussenperiode voor plaatsing nodig is, is tussentijds altijd begeleiding aanwezig.

Ook kinderen hebben recht op PGB. Ouders en gezinnen worden actief gewezen op de mogelijkheid om via een Persoonsgebonden Budget identiteitsgebonden of specialistische zorg in te kunnen kopen.

Eén gezin, één plan. Multiprobleemgezinnen zijn gebaat bij een integrale aanpak waarin betrokken hulpverleningsinstanties nauw samenwerken. De aanpak is dan: één gezin, één plan, één coördinator.

Soepele overgang zorg voor 18-jarigen. Iedere jongere krijgt hulp op maat via de jeugdzorg. Wie 18 jaar wordt en formeel niet meer onder

jeugdzorg valt, wordt niet zomaar aan zijn lot overgelaten. De gemeente zorgt voor een naadloze aansluiting en samenwerking tussen begeleiding op het gebied van jeugdhulp, onderwijs/werk en maatschappelijke ondersteuning. Ook na de 18e verjaardag is een pleegzorgvergoeding mogelijk.

Voldoende pleeggezinnen. De gemeente ondersteunt de werving van pleegouders, zodat kinderen, als dat wenselijk is opgevangen kunnen worden in hun eigen omgeving.

Voorkom sexting en grooming. Er komt voorlichting over digiveiligheid op scholen en aan ouders. Kinderen leren bewust en veilig omgaan met internet en sociale media.

Voorkom depressie en suïcide. De gemeente stimuleert en bevordert psychische gezondheid bij kinderen en ouders, en zet extra in op het voorkomen van depressies en suïcide onder jongeren.

Aandacht voor kinderen die het moeilijk hebben. Als een kind het thuis moeilijk heeft, hoeft het niet direct naar een pleeggezin. Tussen thuis wonen en pleegzorg bestaan tussenvormen, waarin een gezin een ander gezin 'adopteert' door op bepaalde tijden bij te springen, zoals Home-Start.

Slimmer jeugdhulp inkopen. Bij de inkoop van (specialistische) jeugdhulp moeten diversiteit en keuzevrijheid kernwaarden zijn. Een breed pallet aan aanbieders die voldoen aan de kwaliteitseisen geeft ruimte aan diversiteit. Gecombineerd met langere inkoopperiodes (drie jaar) geeft dit ook alle ruimte voor visie en vernieuwing mét de aanbieders in plaats van veel aanbestedingsbureaucratie en kortetermijnconcurrentie.

3.4 Kindermishandeling en huiselijk geweld

Kinderen hebben het recht om veilig te zijn, om beschermd te worden tegen kindermishandeling. De gevolgen van mishandeling zijn groot. Daarom is het belangrijk dat er extra wordt ingezet op het voorkomen, signaleren en stoppen van kindermishandeling.

Bekendheid Veilig Thuis en Centrum Seksueel Geweld vergroten. Veilig Thuis, het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling, en het Centrum Seksueel Geweld moeten laagdrempelig bereikbaar en bij iedereen bekend zijn.

Integrale preventie en hulp. De ChristenUnie/SGP zet zich in voor een aanpak kindermishandeling waarin aandacht is voor preventie en voor het versterken van de interactie tussen kind, verloskunde, onderwijs, wijkteam en Veilig Thuis.

Veilige en voldoende opvang. Voor slachtoffers van huiselijk geweld moet er passende hulp en een veilige opvang zijn. Opvang het liefst op een plek waar alle hulp onder een dak geboden kan worden, zoals een Family Justice Centre. Er wordt gezorgd voor voldoende blijf-van-mijn-lijf-huizen.

Gebiedsverbod voor daders huiselijk geweld. Er komt een gebiedsverbod voor daders van huiselijk geweld zodat slachtoffers zich veilig kunnen voelen in hun eigen buurt.

Risico-inschatting. Al bij de zwangerschap vindt er screening plaats op hoog risicosituaties.

Aanpakken schijnhuwelijken. Er wordt strenger gehandhaafd op informele huwelijken. Ook moet de politie duidelijk weten wat zij moeten doen als een vrouw of man melding wil doen van een onwettig huwelijk.

3.5 Spelen in de stad

Het is belangrijk dat de stad een plek is waar kinderen veilig kunnen spelen, in de buurt van waar ze wonen. Daarom wil de ChristenUnie/SGP dat Den Haag de beste 'speelstad' wordt van Nederland.

Kinderen spelen op loopafstand. Speelsterreinen en speeltoestellen moeten op een goede manier over de gemeente worden verdeeld: kinderen moeten op loopafstand kunnen spelen en bewegen.

In elke wijk is iets te doen. Kinderen van alle leeftijden moeten een plek hebben in de

openbare ruimte van de wijk. Zo kunnen we bijvoorbeeld voorkomen dat tieners hangen op speelplekken voor kleine kinderen.

Meer bewonersparticipatie bij speelplekken. Er wordt meer ingezet op participatie uit de buurt om toezicht te houden bij speelplekken en deze te onderhouden.

Bewoners meer regie bij (her)inrichting en onderhoud. Bewoners mogen nadrukkelijker meedenken bij herinrichtingen van buurten. Er wordt geïnventariseerd of bewoners zelf het groen in de wijk kunnen en willen onderhouden. Als de bewoners dit zelf doen, wordt de kwaliteit van het groen hoger en de wijk leuker: de wijk wordt beter onderhouden en het versterkt de sociale samenhang.

Hondenpoep. De bestrijding van de hondenpoepoverlast heeft prioriteit.

3.6 Stimulerende studentenstad

Den Haag kent verschillende hogescholen en (vestigingen van) universiteiten, maar heeft nog niet de beleving van een echte studentenstad. Het is belangrijk om studenten te verbinden aan elkaar en aan de maatschappij. Studentenverenigingen zijn een belangrijk onderdeel van het studentenleven.

Bruisend verenigingsleven en bestuursbeurzen. Het verenigingsleven voor studenten wordt

onder meer gestimuleerd via beurzen voor bestuurs- en vrijwilligerswerk. Het is onacceptabel dat bestuursleden van verenigingen op levensbeschouwelijke grondslag geen gebruik mogen maken van dergelijke beurzen.

Haagse introductieweek. Er komt in overleg met bestaande initiatieven een brede Haagse introductieweek voor alle studenten die aan het nieuwe schooljaar beginnen, om hen op een goede manier kennis te laten maken met de instelling waaraan ze studeren, maar ook met Den Haag.

Haagse studiedag. Den Haag organiseert jaarlijks een Haagse studiedag, waarop middelbare scholieren die voor een studiekeuze staan kennis kunnen maken met de opleidingen en onderwijsinstellingen van Den Haag.

Handen uit de mouwen. De gemeente Den Haag organiseert in samenwerking met de Haagse onderwijsinstellingen en studentenverenigingen de Haagse Studentenkusdag, waarop alle Haagse studenten met een dag vrijwilligerswerk iets terugdoen voor de stad.

Woningen voor studenten. Er komen meer betaalbare (onzelfstandige) studentenwoningen, om de woningnood bij (internationale) studenten te verlagen. Ook wordt hierbij meer ingezet op vormen van co-housing.

4. Zorg voor de schepping

Wij geloven dat de schepping aan onze zorg is toevertrouwd en dat we daar zorgvuldig mee moeten omgaan. We willen Den Haag zo goed mogelijk doorgeven aan onze kinderen. Daarom wil de ChristenUnie/SGP dat onze stad snel duurzaam en klimaatneutraal wordt. Een groene en klimaatbestendige stad, die goed bereikbaar is met de fiets en het openbaar vervoer. Met een schonere lucht en een gezonde leefomgeving. Zo zorgen we ervoor dat ook onze kinderen en kleinkinderen nog met plezier in onze stad kunnen wonen.

4.1 Duurzaam en klimaatneutraal

Met wat we weten over klimaatverandering en de aantasting van de aarde door menselijk gedrag, kunnen we niet de andere kant op kijken. Daarom wil de ChristenUnie/SGP dat Den Haag snel een duurzame en klimaatneutrale stad wordt. De ChristenUnie/SGP heeft daarom samen met zeven andere partijen het Klimaatpact opgesteld. Daarbij beseft de ChristenUnie/SGP dat de verduurzaming van onze stad een complexe opgave is die iedereen gaat raken.

Zo snel mogelijk CO₂-neutraal. Bij voorkeur in 2030 en in ieder geval in 2040. En op weg daar naartoe stellen we gemeentelijke tussen-doelen. De voortgang van de CO₂-reductie wordt ieder jaar geëvalueerd en zo nodig bijgestuurd.

Haags energieakkoord. Haagse bewoners-organisaties hebben een warmtemanifest gepresenteerd. Acht Haagse politieke partijen, waaronder de ChristenUnie/SGP een klimaatpact. Het verduurzamen van de stad is een grote en urgente opgave, waarbij velen een verantwoordelijkheid dragen. Om tot een gedragen en daadkrachtige aanpak te komen, sluit de gemeente met bewonersorganisaties, andere maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, bedrijven en kennisinstellingen een lokaal energieakkoord.

Voorkom energiearmoede. Extra geld voor verduurzaming van sociale huurwoningen. Duurzaam klinkt misschien mooi, maar dreigt voor veel inwoners vooral erg duur te worden. Ook mensen met een kleine portemonnee moeten hun huis kunnen verduurzamen en hun energierekening kunnen verlagen. Daarom moeten de afspraken met woningcorporaties over het tempo van de verduurzaming van woningen worden aangescherpt.

Fonds voor eigenaren én huurders om hun woningen te verduurzamen. Dit fonds helpt mensen de investeringshobbel te nemen en duurzaamheidsmaatregelen te treffen, zoals het plaatsen van zonnecollectoren of warmtepompen. De energietransitie is namelijk

voor een groot deel een financieringsvraagstuk. Er wordt eenmalig €50 miljoen in gestort, waarna het fonds jaarlijks groter wordt gemaakt met het dividend dat de gemeente Den Haag krijgt van Energiebedrijf Eneco. Ook maken we om te beginnen met ons eigen energiebedrijf Eneco afspraken om de investering voor verduurzaming van je woning voor te schieten en via je energierekening terug te betalen.

Eneco blijft van ons. Energiebedrijf Eneco moet van ons allemaal blijven en niet worden verkocht. Als aandeelhouder in Eneco zet de gemeente zich actief in voor een duurzame strategie.

‘Nul op de meter’ voor alle nieuwbouw. Per direct, uiterlijk vanaf 2020 wordt alleen nog gasloos en klimaatneutraal gebouwd.

Elke wijk duurzaam. Er komt in samenspraak met bewoners een masterplan energie voor elke wijk met een plan van aanpak en planning. Hierin worden jaarlijkse doelen gesteld voor het aantal huizen dat van het gas wordt afgekoppeld en voor het aandeel elektriciteit uit duurzame bronnen. Ieder jaar komt er een voortgangsrapportage hierover.

Kom van dat gas af. Alle mogelijkheden en technieken om van het gas af te stappen worden onderzocht en getest. Burgers en ondernemers krijgen een helder overzicht van de mogelijkheden en worden geholpen een goede keus te maken voor de benodigde aanpassingen in hun specifieke situatie.

Duurzaam warmteoffensief. Investerings in lokale aardwarmtebronnen krijgen prioriteit. De gemeente zorgt ervoor dat de gascentrale van Uniper aan het De Constant Rebecqueplein een belangrijke rol kan gaan spelen tijdens de wamtetransitie door tijdens piekmomenten bij te springen. Dit voorkomt hoge investeringen om de zeldzame piekmomenten in de warmtevraag tijdens zeer koude winterdagen op te vangen.

Het aanbrengen van zonnecollectoren wordt zo min mogelijk vergunningplichtig. De gemeente communiceert hier duidelijk over.

Energieopslag. Om de opgewekte elektriciteit van zonnecollectoren in de stad zo goed mogelijk te benutten is opslag van belang. De opslag in elektrische (deel)auto's en buurt- en thuisbatterijen wordt gestimuleerd.

Energiebesparing. Den Haag zet in op forse energiebesparingen in publieke gebouwen en bij organisaties die met overheidsgeld werken. Waar mogelijk stimuleert en ondersteunt het stadhuis burgers om dezelfde keuzes te maken.

Verduurzaming als banenmotor. De wethouder duurzaamheid is de komende decennia de beste wethouder werkgelegenheid. Jongeren in onze stad worden gestimuleerd om technische vakopleidingen/werk te volgen/gaan doen. Samen met ondernemers en scholen investeert de gemeente in vakopleidingen en leerwerktrajecten.

Het Openbaar Vervoer (OV) maakt voortaan alleen nog gebruik van hernieuwbare energie. In nieuwe concessieafspraken wordt dit geregeld.

Burgers worden gestimuleerd deelauto's te gebruiken in plaats van een eigen auto, of tenminste over te stappen op auto's die elektrisch rijden of gebruik maken van andere CO₂-neutrale brandstoffen.

Alle taxi's elektrisch. Er komen afspraken met branches die veel vervoersmiddelen gebruiken, zoals de taxibranche, over het schoner maken van de vervoersmiddelen.

Verbied vervuilende tweetaktmotoren. We willen dat vervuilende tweetakt voertuigen per 1 januari 2019 verboden zijn in Den Haag.

Gemeente, geef het goede voorbeeld. Voor alle gemeentelijke gebouwen komt er een verduurzamingsplan. In de komende periode wordt de helft van het gemeentelijk vastgoed verduurzaamd.

Wagenpark fossielvrij. Het volledige gemeentelijk wagenpark wordt fossielvrij.

CO₂- en klimaatneutraal inkoopbeleid. De gemeente gaat duurzaam bankieren en gemeentelijk geld wordt duurzaam belegd. De

gemeente voert verder een kinderarbeidvrij CO₂- en klimaatneutraal inkoopbeleid.

4.2 Groen en klimaatbestendig

Een stad wordt mooier én gezonder van meer groen en meer water. Bovendien helpt het de stad de gevolgen van klimaatverandering beter op te vangen. Daarom wil de ChristenUnie/SGP dat Den Haag de groenste stad van Nederland wordt.

Meer groen voor een aantrekkelijk klimaat in de stad. Meer groen en blauw helpt tegen meer hitte (hitte-eilanden) en meer regen (wateroverlast). Beide problemen nemen toe bij voortgaande klimaatverandering in onze versteende en dichtbevolkte stad.

Babyboom. Voor ieder eerste kind dat in Den Haag geboren wordt, plant de gemeente een boom. Kersverse ouders krijgen de mogelijkheid deze boom te adopteren. Bewoners moeten ook ander groen kunnen adopteren en de beschikking kunnen krijgen over een 'leefbaarheidsbudget' om hun wijk te vergroenen.

Elke straat groen. In straten zonder bomen of ander groen wordt er gekeken wat er aan groen kan worden toegevoegd. Wanneer bomen gekapt worden in verband met een bouwproject of infrastructurele ingreep, moeten de bomen in de nabije omgeving worden herplant.

Meer groene daken, gevels, schoolpleinen en speeltuinen. De gemeente stimuleert dit. Bij nieuwbouw wordt ingezet op de integratie van groen en bebouwing, bijvoorbeeld door het toepassen van verticale tuinen, groene gevels en daken. In bestaande en nieuwe speeltuinen wordt er zoveel mogelijk gebruik gemaakt van groen en natuurlijke materialen.

Grijp groene kansen. Bij groenonderhoud en andere werkzaamheden wordt actief bekeken welke groene en blauwe verbeteringen mogelijk zijn. De gemeente stimuleert bewoners en ondernemers om hun eigen tuin en buurt te vergroenen. Operatie Steenbreek wordt uitgebreid.

Kwaliteit voorop: bestaand groen wordt goed onderhouden. De scheiding midden door de Scheveningse Bosjes wordt vergroend: de Teldersweg wordt verdiept en overkluisd.

Wateroverlast voorkomen met slimme waterberging. Extreme regenval komt steeds vaker voor. Bij de ruimtelijke (her)inrichting van onze stad moeten we daarom nadrukkelijker rekening houden met het voorkomen van wateroverlast. Bijvoorbeeld door pleinen zo in te richten, dat ze tijdens hoosbuien makkelijk regenwater kunnen vasthouden.

Biodiversiteit in de stad wordt gestimuleerd door gerichte en gevarieerde keuze van bloemen, planten en bomen. Er wordt gekeken naar de mogelijkheid van het plaatsen van insectenhôtels. De gemeente stimuleert en ondersteunt initiatieven van burgers, bijvoorbeeld voor buurttuinen en milieueducatie.

Ruimte voor stadslandbouw. Initiatieven voor stadslandbouw en andere lokale voedsel-initiatieven, zoals Urban Farmers, krijgen de ruimte en worden gestimuleerd.

4.3 Beter bereikbaar

Voor de toekomst van Den Haag is duurzame bereikbaarheid essentieel. Dat vergt keuzes en investeringen. In deze paragraaf geeft de ChristenUnie/SGP daar helderheid over.

Ruimte voor fietser en voetganger

De fietser en voetganger staan bij de ChristenUnie/SGP op één. Als iets gezond en duurzaam is, dan zijn dat fietsen en wandelen. Als iets nodig is om onze groeiende stad leefbaar te houden, dan is dat ruimte geven aan de fietser en voetganger en tegelijk de fietsenoverlast binnen de perken houden. De ChristenUnie/SGP wil dat Den Haag een echte fietsstad. Wat ons betreft is de ambitie om zo snel mogelijk de 'Fietsstad van Nederland' te worden, misschien al in 2020.

Fiets op één. Het gebruik van de fiets wordt verder gestimuleerd. Nieuwe sterfietsroutes

worden aangelegd. Er wordt voortdurend gewerkt aan de verbetering van fietsroutes en fietsveiligheid. Ook innovaties, als regensensoren bij verkeerslichten, zodat fietsers bij regen voorrang hebben, worden getest en waar mogelijk toegepast. Net als het vaker groen voor fietsers in de spits, met name bij drukke kruisingen.

Ruimte voor voetgangers. Het is mooi dat steeds meer Hagenaars de fiets pakken. In het Centrum zitten de steeds grotere hoeveelheid fietsers en voetgangers elkaar echter in de weg. Daarom worden de winkelstraten Grote Markstraat, Spuistraat en Hoogstraat fietsvrij. Om snel je weg door het centrum te vinden met de fiets worden de Gedempte Gracht en Gedempte Burgwal heringericht tot fietsstraten, waar de auto slechts te gast is.

Fietsvriendelijke stad. Den Haag kan nog veel fietsvriendelijker, bijvoorbeeld door de scooter van het fietspad naar de rijbaan te verbannen, meer 'vergevingsgezinde stoepanden', meer oplaadpunten voor elektrische fietsen en door het fietspad Zuid-Hollandlaan te onder-tunnelen.

Fietsveilige stad. De ChristenUnie/SGP wil meer aandacht en investeringen in fiets-veiligheid. De zogeheten 'black-spots' - de gevaarlijkste (fiets)verkeerspunten van Den Haag - worden sneller aangepakt. Per jaar worden er minstens vijf aangepakt te beginnen bij de Duindorpdam.

Weesfietsen de stad uit. De bestaande weesfietsenaanpak voor een aantal wijken wordt van kracht in de hele stad, er wordt regelmatig opgeschoond. Om de hoeveelheid weesfietsen en fietswrakken terug te dringen krijgen bewoners per wijk tweemaal per jaar de kans om hun niet gebruikte fiets in de wijk in te leveren.

Buurtfietsenstallingen worden meer gefaciliteerd: als er in wijken met veel fietsparkeer-overlast gemeentelijke panden leeg komen, wordt er gekeken of ze kunnen dienen als buurtfietsenstalling. Er wordt niet alleen gewacht op initiatief van bewoners.

Bezorg lekkere pizza's niet langer met vieze scooters. Er wordt een Haags pact gesloten met

restaurants om ervoor te zorgen dat zij voortaan alleen nog maar per fiets of elektrische scooter eten bezorgen.

Fietsparkeernorm. Bij nieuwbouw- en verbouwprojecten moeten bouwers zich houden aan fietsparkeernormen. Er wordt zo min mogelijk gebruik gemaakt van de compensatieregeling.

Investeer in openbaar vervoer

Onze stad is filehoofdstad van Nederland en slijbt steeds verder dicht. Grootschalige investeringen kunnen het openbaar vervoer voor veel meer mensen een aantrekkelijk alternatief maken en zijn sowieso nodig om de groeiende stad leefbaar te houden. De ChristenUnie/SGP wil met hulp van het Rijk het openbaar vervoer in Den Haag versterken.

Schaalsprong OV; onder- en bovengronds. Dikke vervoerslijnen - lijnen met veel reizigers - moeten ondergronds worden gebracht (lightrail/metro). Het gaat hierbij in ieder geval om het traject Binckhorst-Den Haag Centraal-Madurodam (Koningscorridor) en om verdere verlenging van de huidige tramtunnel onder de Grote Marktstraat (Prinsencorridor). Op termijn kunnen dergelijke lijnen uitgroeien tot volwaardige metroverbindingen naar Scheveningen en de Leyweg. Financiering hoort idealiter van het Rijk te komen. Dat ziet er echter niet goed uit. Lijnen met veel reizigers zijn echter zo rendabel, dat het mogelijk moet zijn deze investeringen met hulp van bijvoorbeeld de Europese Investeringsbank toch te beginnen.

Maak van halte Madurodam een tophalte. Deze halte moet worden ontwikkeld als tophalte voor verder OV naar Scheveningen Haven, Dorp en Bad.

Geen tram over de Westduinweg, maar een E-bus naar het Norfolkterrein. Er komt nog in 2018 een E-bus naar het Norfolkterrein.

Conducteur op elke tram na 21.00 uur.

Aantrekkelijk OV door grotere frequentie. Kwaliteit, frequentie en snelheid bepalen de

aantrekkelijkheid van het OV. 's Avonds rijden de trams vaker dan twee keer per uur.

Binckhorst verdient betere OV-ontsluiting. Dat kan door bijvoorbeeld tram 11 door te trekken. Zodra mogelijk dient er een snelle lightrail-/metroverbinding via de Binckhorst, Den Haag Centraal richting Scheveningen te komen.

Lijn 3 naar Kijkduin. Deze lijn krijgt bij de Heliotrooplaan een aftakking naar Kijkduin.

Meer OV bij evenementen. Bij (grotere) evenementen op Scheveningen gaan de toegangswegen op slot voor publiek. Er worden trams en bussen ingezet om bezoekers vanaf de verschillende P&R's naar Scheveningen te brengen.

Verstandig omgaan met de auto

Den Haag staat voor de grote uitdaging de leefbaarheid, bereikbaarheid en duurzaamheid te verbeteren en tegelijk de groei van de stad op te vangen. Dat vereist niet alleen investeringen in de fiets en het openbaar vervoer, maar ook in de verduurzaming en doorstroming van het autoverkeer. De ChristenUnie/SGP wil slim en zuinig omgaan met de beperkte openbare ruimte.

Ondertunnel Lozerlaan en verhoog snelheid naar 70 km per uur. Bovenop de Lozerlaan kunnen met name voor gezinnen aantrekkelijke woningen worden gebouwd. Zo ontstaat een interessante gebiedsontwikkeling, waarbij de groei van de stad op kwalitatief hoogwaardige wijze kan worden opgevangen, de ondertunneling deels kan worden bekostigd en de doorstroming van het autoverkeer sterk verbetert.

Ondertunnel de Beatrixlaan. In overleg met de gemeente Rijswijk, de provincie en het Rijk wordt de Beatrixlaan ondertunneld, zodat de doorstroming vanaf afrit 11 van de A4 richting het Zuiderpark sterk verbetert.

Meer ondergronds parkeren. Betaald parkeren mag geen melkkoe zijn. Doordat betaald parkeren de afgelopen jaren fors is uitgebreid,

zijn de inkomsten voor de gemeente ook fors toegenomen. Deze moeten onder andere benut worden door meer ondergrondse parkeervoorzieningen aan te leggen, zoals de reeds lang aan de Geuzenwijk beloofde parkeergarage onder het Van Sint Aldegondeplein. Ook in andere dichtbevolkte oudere wijken kan een ondergrondse parkeervoorziening soelaas bieden, zoals in de Vruchtenbuurt of Leyenburg; om te beginnen moet er serieus onderzoek worden gedaan naar de noodzaak en mogelijkheden.

Verkeersveiligheid krijgt prioriteit. Er komt een aanvalsplan verkeersveiligheid, waarmee we met voorrang de resterende onveilige kruispunten en wegen, zoals de Westduinweg, veiliger maken. Straten rond scholen worden, voor zover dat nog niet zo is, een 30-kmzone.

Parkeerbeleid met draagvlak. Op papier is het parkeerbeleid de afgelopen jaren verbeterd. Als de parkeerdruk niet boven de 100% uitsteeg, zou bij bewoners worden gepeild of ze betaald parkeren wilden, ja of nee. Dat beleid is echter met voeten getreden. Dat vindt de ChristenUnie/SGP onacceptabel. Betaald parkeren wordt pas ingevoerd, als er draagvlak onder de bevolking is.

Parkeren op eigen terrein. Het huidige beleid ten aanzien van parkeren op eigen terrein (zogenaamde POET) is te rigide. Het is niet reëel dat bijvoorbeeld in het Havenkwartier of in Kraaijenstein de inpandige garage wordt gezien als autoparkeerplek. Er wordt per gebied gekeken hoe er hiermee moet worden omgegaan.

Zon- en feestdagen gratis parkeren. Zondag is een rustdag, die door veel mensen wordt gebruikt om de kerk of de familie te bezoeken. Betaald parkeren mag hier geen spelbreker in zijn. Daarom wordt parkeren op zondag gratis.

Gratis parkeren voor vrijwilligers. Net als voor sportverenigingen komt de speciale parkeerkaart voor vrijwilligers beschikbaar voor andere organisaties, zoals kerken.

Jaarvergunning voor onderhoudsbedrijven. Onderhoudsbedrijven en begrafenisondernemers die door de hele stad werken, kunnen

makkelijker aanspraak maken op een parkeervergunning die in de gehele stad geldig is en hoeven die maar eens per jaar te verlengen.

Uitbreiding groengele zones. Rondom wijk-winkelcentra voeren we de groen-gele zone in: het eerste uur bijna gratis parkeren; voor een dubbeltje.

Flexibele parkeernorm. Bij nieuwbouw rond OV-knooppunten kan er flexibel worden omgegaan met de parkeernorm. De parkeer-norm bij nieuwbouw mag in ieder geval nooit hoger dan 1 zijn.

Voorwaarden tweede parkeervergunning. Natuurlijk moeten werkende thuiswonende kinderen een parkeervergunning kunnen krijgen, maar in algemene zin moet een tweede parkeervergunning minder vanzelfsprekend worden in onze steeds drukker en groeiende stad. In wijken waar de parkeerdruk hoger dan 90% is worden in principe geen tweede parkeervergunningen meer verleend. De tweede vergunning wordt ook duurder. En bewoners worden gestimuleerd hun tweede auto te verkopen met een tegoedbon, waarmee bij een Haagse of Scheveningse fietsmaker met korting een (elektrische) fiets kan worden aangeschaft.

Uitbreiding netwerk deelauto's. Er wordt verder gewerkt aan een laagdrempelig en betaalbaar netwerk van deelauto's.

Vooruit met duurzaam vervoer. De gemeente stimuleert het gebruik van zero-emissieauto's.

Sluipverkeer voorkomen. Straten waar bewoners veel last hebben van sluipverkeer, zoals de Van der Duynstraat in de Stationsbuurt en de Van Foreeststraat in de Geuzenwijk, moeten zo worden heringericht dat het sluipverkeer verdwijnt.

4.4 Schone lucht en leefomgeving

Den Haag moet een fijne, schone en gezonde stad zijn om in te wonen. De ChristenUnie/SGP wil schonere lucht, slimmere afvalverwerking en een betere inrichting van de leefomgeving.

Sloopregeling. Deze wordt voor vervuulende auto's en scooters gecontinueerd.

Schone stadsdistributie. De gemeente zet zich hiervoor in, onder andere door ruimte beschikbaar te stellen.

Meer schone lucht graag. De gemeente doet er een tandje bij om de Haagse stadslucht schoner te krijgen. Innovatieve manieren om de lucht te reinigen worden toegepast. Zo nodig wordt de milieuzone in het centrum van Den Haag uitgebreid, zowel qua auto's als geografisch.

Nascheiding beste oplossing voor grote delen Den Haag. Met dank aan de voortschrijdende techniek, de lang niet door iedereen goed uitgevoerde bronscheiding en gelet op de vele wijken met gestapelde bouw, is na-scheiding in onze stad voor veel wijken een effectievere, efficiëntere en milieuvriendelijker methode van afvalscheiding dan bronscheiding, ondanks het feit dat bronscheiding in theorie meestal milieuvriendelijker is.

Afvalscheiding moet makkelijker worden. Tegelijk moet in wijken waar bronscheiding goed mogelijk is, daar veel nadrukkelijker op worden ingezet. En voor iedere inwoner van Den Haag moet bronscheiding goed mogelijk zijn. Prullenbakken op straat worden vervangen door bakken waar gescheiden inzameling mogelijk is. En de regel wordt: bij iedere supermarkt vindt u een sorteerstraat.

Onorthodoxe maatregelen om de troep rond ORAC's aan te pakken. Mobiel cameratoezicht. Intensievere handhaving daar waar het vaak een troep is. En er komt een pilot bij een van de ORAC's waar de omgeving het meest vervuild wordt met het laten staan van de troep.

Legingstijden containers. Ondergrondse containers worden vanwege geluidsoverlast niet vóór 8.00 uur en niet ná 21.00 uur geleegd.

Glasbakken worden vervangen door geluidsarme bakken.

Luister echt naar bewoners bij plaatsen containers en verplaats ze zo nodig. Bij ernstige overlastervaring door bewoners wordt er door de gemeente geluisterd en gehandeld, zelfs als dat leidt tot het verplaatsen van containers.

Bewoners worden beter betrokken bij het plaatsen van ORAC's. Er komt een mogelijkheid om te reageren op de nota van beantwoording, voordat de bakken geplaatst worden.

Hergebruik van materialen wordt gestimuleerd (circulaire economie) door fysiek ruimte te bieden aan bedrijven die recycelen.

Meer aandacht voor dierenwelzijn. Op school en in wijkaanpakken moet aandacht zijn voor de omgang met dieren. Er komt in de APV een voederverbod waarmee dieren worden beschermd tegen schadelijk voedsel.

De (integrale) Omgevingsvisie wordt in de komende collegeperiode in samenspraak met stad en gemeenteraad opgesteld.

Duurzame verlichting. Openbare verlichting moet duurzamer worden.

Minder lichtvervuiling. Er moet minder lichtvervuiling zijn. 'Hotspots' op bedrijven-terreinen worden aangepakt. Felle gevelreclame met ledschermen wordt in de hele stad verboden. Ondernemers die de regels proberen te omzeilen door de reclame achter het raam te plaatsen, worden daarop aangesproken.

Bewegen in de wijk. Bij de aanleg en herinrichting van woonwijken worden wandelroutes in de buurt ontworpen, samen met o.a. natuurorganisaties uit Den Haag. Het creëren of uitbreiden van (race)fiets-, wandel-, nordic walking en/of hardlooperoutes is een doeltreffende en kostenvriendelijke manier om zowel bebouwde als natuurlijke omgeving voor recreatie en beweging toegankelijk te maken.

Er komen meer fitnessplekken in de buitenruimte, te beginnen in wijken waar sportdeelname laag is en het percentage mensen met overgewicht hoog is. In grote

groengebieden (Duinen, Madestein, Zuiderpark etc) worden verschillende lengtes (hard)looproutes aangegeven.

5. Werk voor iedereen

De ChristenUnie/SGP wil dat iedereen in Den Haag zinvol aan het werk kan. Het hebben van werk is veel meer dan het verdienen van geld. Werken zorgt voor verbinding, ontplooiing, zelfstandigheid en het kunnen leveren van een bijdrage aan de maatschappij. De ChristenUnie/SGP wil dat iedereen zo'n bijdrage kan en gaat leveren in Den Haag. Of het nu gaat om een betaalde baan, vrijwilligerswerk of mantelzorg, in Den Haag werken we niet alleen voor onszelf, maar ook voor elkaar. Daarom richten we ons op het activeren van mensen in de bijstand en bieden we jongeren met gouden handen kansen door ruimte te geven aan (sociaal) ondernemers, startups en de Scheveningse haven. Er is werk voor iedereen!

5.1 Ondernemen voor elkaar

Ondernemers met oog voor de samenleving en leefomgeving zijn van groot belang voor Den Haag. En sociaal ondernemers op een bijzondere manier. Zij geven bijvoorbeeld jongeren, die in het reguliere onderwijs er niet meer aan te pas komen, een unieke kans om te leren en een echte baan te krijgen. De ChristenUnie/SGP wil meer waardering voor deze ondernemers. En Den Haag kan de creatieve energie van startups goed gebruiken, maar houdt ook oog voor klassieke middenstanders en het mkb. Zij vormen de economische ruggengraat van de stad.

Pest kiosken niet langer weg. Uit de vernieuwde en kale Grote Marktstraat zijn de bloemenkiosk en stroopwafelkraam verbannen. En op meer plekken in de stad staat de ambulante handel door het beleid van de gemeente onder druk. Dat moet anders. De bloemenkiosk en stroopwafelkraam komen terug in de Grote Marktstraat. We bieden ruimte aan deze ondernemers.

Minder regeldruk. Er komt specifiek aandacht voor het terugdringen van regels die ondernemers belemmeren, zoals de rigide regels voor winkeluitstallingen.

Er komt één goed bemand ondernemersloket, dat ook beschikbaar is buiten reguliere kantooruren, waar ondernemers handzame informatie kunnen krijgen over gemeentelijke regels en voorzieningen. Ondernemers worden ook geholpen om mee te dingen naar Europese, nationale en regionale subsidies.

Steuntje in de rug voor startende ondernemers. Startende ondernemers/zzp'ers, komend vanuit de bijstand, betalen tijdelijk geen gemeentelijke belasting.

Geen extra grootschalige detailhandel aan de rand van de stad. Zo voorkomen we dat bestaande winkelcentra en de kleinere winkelcentra in buurgemeenten gekannibaliseerd worden.

Rust is goed. De steeds verdergaande 24-uurseconomie heeft tot gevolg dat er te weinig

sprake is van een gezamenlijk rustmoment. Den Haag en kleine ondernemers hebben wel baat bij momenten van economische rust. Een collectieve rustdag komt de samenleving ten goede. We kijken kritisch naar het aantal koopzondagen en naar ruimere openingstijden in winkelgebieden.

Geen verplichte zondagsopenstelling. Ondernemers mogen niet (contractueel) gedwongen worden om op zondag hun winkel te openen. Er komt geen (verplichte) zondagsopenstelling op de Haagse Markt. Ondernemers die kiezen voor rust ondersteunen we juist. En ook de buurt gunnen we rust.

Ondernemen op de Haagse Markt wordt weer leuk. Helaas heeft de Haagse Markt zwaar geleden door de verbouwing en het gevoerde beleid. Ondernemen moet weer leuk worden door minder hinderlijke regels en kosten voor marktkeuplui. De markt verdient een extra steuntje door betere promotie en betere bewegwijzering.

Er komt één sociaal-ondernemersfonds. Ondernemers die aan de slag gaan met een kwetsbare doelgroep kunnen daarop een beroep doen voor een tegemoetkoming in de kosten.

Meer leerwerktrajecten inkopen bij ondernemers. De gemeente maakt leerwerktrajecten mogelijk bij diverse sociaal ondernemers, voor jongeren die in de schoolbanken niet tot hun recht komen.

Broedplaats voor sociaal ondernemerschap. Er wordt gezocht naar een geschikte locatie om met sociaal ondernemers een broedplaats voor sociaal ondernemerschap op te zetten. Hier is ruimte voor ontmoeting, kennisdeling en kunnen inspirerende concepten elkaar versterken. De RAC-hallen zouden hiervoor kunnen dienen.

Er komt een financiële impuls voor wijkwinkelcentra. Straten, gevels en etalages krijgen in samenspraak met ondernemers en bewoners een opknapbeurt.

Startups op de kaart. Startups en scale-ups zijn goed voor de economie van de stad. De

Binckhorst blijft dé plek voor Haagse startups en dit onderstrepen we door het stimuleren van een goed ecosysteem voor deze jonge ondernemingen met incubators en accelerators. Er komt een betere ontsluiting van de Binckhorst door OV en betere bewegwijzering om de Haagse startupzone op de kaart te zetten.

Er komen jaarlijks minstens 10 ‘open challenges’, waarbij de gemeente startups en bedrijven vraagt om met oplossingen te komen voor maatschappelijke problemen.

Wereldwijd impact. De formules Impact City en Impact Economy, gericht op een samenwerking tussen startups, NGO's en (inter)nationale overheidsinstellingen, worden een Haags exportproduct. We gaan actief op zoek naar steden in andere landen die deze formules willen overnemen om zo een wereldwijd netwerk van Impact Cities te realiseren.

Hexit. Den Haag stapt uit de Metropoolregio Rotterdam Den Haag en zoekt naar andere democratisch beter gelegitimeerde vormen van (economische) samenwerking. De verantwoordelijkheid voor het regionale openbaar vervoer wordt overgelaten aan de provincie, waarbij goede betrokkenheid van Den Haag moet zijn geborgd.

Draagvlak creëren bouwers zelf. Initiatiefnemers moeten meer verantwoordelijkheid krijgen om draagvlak voor nieuwe bouwontwikkelingen te vinden. Bij grootschalige ontwikkelingen, zoals bedrijventerreinen, is regionale samenwerking een vereiste.

Ruimte voor bedrijven. Bedrijventerreinen mogen niet zomaar getransformeerd worden tot woonkavels. Er moet genoeg ruimte voor bedrijvigheid overblijven. Waar nodig worden bedrijventerreinen uitgebreid, maar dat is altijd gekoppeld aan revitalisering van bestaande terreinen.

Den Haag toeristenstad. Den Haag is een prachtige stad, ook voor mensen van buiten onze stadsgrenzen. Binnen het toerismebeleid komt er meer aandacht voor kleinschalig

toerisme en de Haagse grachten, zoals bijvoorbeeld De Ooievaart al jarenlang doet.

Toeristenbelasting op een eerlijke manier. De toeristenbelasting wordt vanaf 2019 procentueel geheven in tegenstelling tot de vaste prijzen die we nu hanteren. Voor elke overnachting wordt over de kale prijs 5% toeristenbelasting geheven.

Afspraken met Airbnb. In navolging van Amsterdam worden er ook in Den Haag afspraken gemaakt met Airbnb over het afdragen van toeristenbelasting. Ook komt er een meldpunt om overlast van Airbnb-verhuurplekken te melden.

Een congres, dat houd je in Den Haag. In Den Haag vinden steeds meer congressen plaats. Dat is een goede ontwikkeling die wij willen versterken.

Hulp bij subsidieaanvraag. Bedrijven en organisaties kunnen bij de gemeente aankloppen voor hulp bij het aanvragen van EU-subsidies.

Meer geld uit Brussel. De gemeente moet onze belangen beter verdedigen in Europa. De gevolgen van de Brexit kunnen problematisch zijn voor onze visserij. Bovendien ligt er Europees geld op de planken wat we bijvoorbeeld tegen werkloosheid kunnen inzetten. Zolang we zo veel aan Brussel betalen, kunnen we er ook maar beter van profiteren.

5.2 Meer bloei, minder bijstand

Het is belangrijk dat mensen die geen werk hebben, kunnen terugvallen op een bijstandsuitkering. Den Haag heeft echter een grote kaartenbak vol mensen die voor altijd vast lijken te zitten in de bijstand. Daar legt de ChristenUnie/SGP zich niet op voorhand bij neer.

Mensen in de bijstand krijgen meer regie. We introduceren een Persoonlijk Re-integratieBudget. Daarmee kunnen mensen in de bijstand zelf voorstellen doen voor het volgen van een opleiding of het leren van

vaardigheden, om zo duurzaam uit de bijstand te raken.

Diploma voor verworven competenties. Met name 50-plussers in de bijstand hebben vaak geen startkwalificatie. Toch hebben ze in hun werkzame leven competenties opgebouwd. Deze mensen kunnen via een speciaal traject hier een officieel diploma voor krijgen.

Gaan voor duurzame uitstroom uit de bijstand. Het is belangrijker dat er een duurzame oplossing is dan een snel resultaat. Bij het registreren van de in- en uitstroom in de bijstand, wordt ook bijgehouden hoe duurzaam die uitstroom is.

Vrijwilligerswerk in de bijstand. De huidige regelgeving maakt het mensen in de bijstand bijna onmogelijk vrijwilligerswerk te doen. Vrijwilligerswerk is echter ook een bijdrage aan de samenleving. Daarom maken we het voor mensen in de bijstand makkelijker om aan de slag te gaan als vrijwilliger.

Registreren arbeidsmigranten. Er komt een registratiepilot voor arbeidsmigranten, zodat de gemeente hen actief kan begeleiden bij het leren van de taal en inburgering. Dit voorkomt dat deze groep op termijn in de bijstand terechtkomt.

Het Werkgeversservicepunt gaat op de schop. Er komt een volledig nieuwe structuur met veel meer begeleiders voor mensen uit de bijstand en een persoonlijke aanpak.

Aanpak schuldenproblemen. Schuldenproblemen belemmeren mensen bij het vinden van werk. En andersom worden schulden erger als mensen geen werk hebben. Bij mensen in de bijstand worden daarom het zoeken van werk en het aanpakken van schulden gecombineerd.

Koppelen werkgever en werkloze. De gemeente gaat actief samenwerken met Haagse ondernemers om werkgevers en werklozen te koppelen. Niet alleen voor het vinden van (net)werk, maar ook als coachingstraject voor de werkloze.

Langere begeleiding bij werk. Er worden mensen aangesteld bij de gemeente die bijstandsgerechtigden in trajecten langer gaan begeleiden om de plaatsing bij een bedrijf duurzaam te houden.

5.3 Scheveningen Haven blijft Scheveningen Haven

De haven van Scheveningen is van vitaal belang voor Scheveningen en Den Haag. Maritieme bedrijvigheid moet alle ruimte krijgen in de haven, zodat Scheveningen zich duurzaam kan ontwikkelen tot een gespecialiseerde haven. De ChristenUnie/SGP wijst alle initiatieven voor woningbouw of andere niet-havengebonden activiteiten in de buurt van de kades resoluut van de hand.

Visserij op één. De visserijsector is belangrijk voor Scheveningen en Den Haag. De gemeenten geeft prioriteit aan het onder de aandacht brengen hiervan bij provincie en Rijk. De gemeente biedt alle steun en ruimte aan United Fish Auctions (UFA) bij de noodzakelijke vernieuwing van de visafslag.

Niet méér, maar minder woningbouw rond de haven. Er komt geen nieuwe woningbouw in het havengebied.

Gevolgen Brexit. Den Haag brengt de kansen en bedreigingen van de Brexit voor de Scheveningse Haven in beeld. De gemeente komt samen met bedrijven in actie om de positie van onze haven en visserij te beschermen en te versterken.

Beter ontsluiten Scheveningen Haven. De haven wordt beter ontsloten voor vrachtverkeer. Er komt dan ook geen tram over de Westduinweg.

Brug over de Pijp de pijp uit. Er komt geen brug over de Pijp.

Geen cruisehaven, wel ruimte voor een beperkt aantal kleinere passagiersschepen, mits de verkeerskundige afwikkeling op orde wordt gebracht.

Geen casino en popmuseum aan de Haven. De tweede Haven moet geen 'pretpark' worden. Wel alle ruimte voor (innovatieve) haven- en zeegebonden activiteiten.

Maritieme mbo-opleiding op Scheveningen. Er wordt een serieuze poging gedaan een maritieme mbo-opleiding in de vorm van een dependance van een bestaande onderwijs-

instelling van de grond te krijgen met onder andere opleidingen op het gebied van visserij en vishoreca.

Bescherming tegen hoogwater. Er komt zo mogelijk een afsluitbare kering tussen de haven en de zee dan wel een betere bescherming van de kades.

A group of children in colorful jackets are playing soccer on a green field. The text 'De ChristenUnie/SGP in uw wijk' is overlaid in white on the image.

De ChristenUnie/SGP in uw wijk

In dit hoofdstuk hebben we onze belangrijkste plannen voor de buurt waar u woont beschreven. Onze stad is opgebouwd uit tientallen wijken met ieder een eigen sfeer en geschiedenis. Misschien voelt u zich nog wel meer verbonden met uw straat, uw buurt of uw deel van de stad dan met de stad als geheel. En dat is natuurlijk logisch. Een belangrijk deel van uw leven speelt zich immers af in de buurt waar u woont. Reden genoeg voor de ChristenUnie/SGP om niet alleen een thematisch verkiezingsprogramma te schrijven, maar ook een hoofdstuk met onze plannen per wijk. Mist u nog plannen voor uw wijk of buurt? Laat het ons weten door te mailen naar christenunie-sgp@denhaag.nl!

Duindorp, Havenkwartier, Geuzenwijk

Er komt geen tram over de Westduinweg. Een hoogwaardige E-busverbinding brengt mensen naar het voormalige Norfolkterrein.

De Westduinweg moet veiliger. Daarom komen er snelheidsbeperkende maatregelen, cameratoezicht, wordt de kruising met de Statenlaan een rotonde en wordt de Van Bergenstraat eenrichtingsverkeer vanaf de Westduinweg. Ook komt er een onderzoek naar de gevolgen van de afsluiting van de boulevard voor de luchtkwaliteit op en om de Westduinweg.

Geuzenwijk is Geuzenwijk. De Geuzenwijk en het Statenkwartier zijn twee totaal verschillende wijken en moeten zo ook worden benaderd door het stadhuis, bijvoorbeeld in bestemmingsplannen. Het weg definiëren van de hoge parkeerdruk in deze wijk, enkel door het op papier schrappen van de wijkgrens, is een farce.

Parkeergarage Van Sint Aldegondeplein. De recente invoering van betaald parkeren in het Havenkwartier, de Geuzenwijk en het Statenkwartier is verkeerd aangepakt. Dit wordt (deels) hersteld door de aanleg van een parkeergarage onder het Van Sint Aldegondeplein. Daarnaast wordt onderzocht of er een ondergrondse garage onder de Willem de Zwijgerlaan kan komen om de leefbaarheid op straat te vergroten.

Inpandige parkeergarages. Veel huizen in Scheveningen Haven hebben een inpandige parkeergarage, die niet meer als zodanig wordt gebruikt. Daar moet rekening mee worden gehouden bij de vaststelling van de parkeercapaciteit, bij het verstrekken van parkeervergunningen en bij de handhaving.

Betaald parkeren wordt in Duindorp niet uitgebreid naar de middag. Nut, noodzaak en logica van de verschillen in parkeerregime op Scheveningen worden geëvalueerd. Het is onlogisch dat betaald parkeren in het Havenkwartier geldt vanaf 18 uur en in de Geuzenwijk en het Statenkwartier vanaf 13 uur.

Het ligt voor de hand dit allemaal gelijk te trekken naar 18 uur, tenzij uit de evaluatie en uit overleg met en onderzoek onder bewoners iets anders blijkt.

Sluipverkeer Van Foreeststraat. Om het sluipverkeer in de Van Foreeststraat tegen te gaan, komen er drempels in de straat. Het afslaand verkeer op de Duindorpdam naar de Kranenburgweg richting Statenkwartier wordt zichtbaar verbeterd door een duidelijke verbreding van de afslag.

Duindorpdam veilig. De Duindorpdam wordt zo snel mogelijk veilig heringericht.

Voetpad Houtrustweg. Op de Houtrustweg tussen Duindorpdam en Houtrust moet een separaat voetgangerspad worden aangelegd.

Meer groen. Het is karig gesteld met de hoeveelheid groen in deze wijken. Daarom wil de ChristenUnie/SGP dat hier nieuwe aanplant komt.

Bewoner betrekken bij evenementen. De ChristenUnie/SGP vindt dat in overleg met de omwonenden moet worden vastgesteld hoeveel grote en kleine evenementen er per seizoen maximaal gehouden kunnen worden in de diverse delen van Scheveningen. Bij grote evenementen, zoals de Volvo Ocean Race, dient goed overleg met bewoners en ondernemers te blijven plaatsvinden.

Woningsplitsing en kamerbewoning worden aan banden gelegd. Om deze wijken leefbaar te houden, komt er een splitsingsverbod en worden er beperkingen gesteld aan kamer-verhuur.

Meer handhavers. Er komen meer handhavers. Speciale aandacht komt er voor nodeloos fout parkeren, hondenpoep, fietsen over stoepen en snelheidsovertredingen.

Zichtbare historie. De geschiedenis van de haven wordt zichtbaar gemaakt langs de haven en op andere plekken die historisch gezien belangrijk zijn voor de visserij.

Scheveningen Dorp, Scheveningen Bad, Belgisch park

Bewoners betrekken bij evenementen. In overleg met de omwonenden moet worden vastgesteld hoeveel grote en kleine evenementen er per seizoen maximaal gehouden kunnen worden in de diverse delen van Scheveningen.

Minder herrie vanaf het strand. Er komt permanente geluidsmeting op de Boulevard en goede handhaving. Er komt geen permanent Beachstadion.

Herstel groen straatbeeld. Er komt meer groen in Scheveningen Dorp, Scheveningen Bad en Belgisch Park. Het groene straatbeeld van begin 20e eeuw moet hier in ere worden hersteld.

Scheveningse iconen centraal. Iconen zoals de Vissersvrouw, het Kurhaus, de Vuurtoren en de Pier vertellen ieder een eigen verhaal over Scheveningen en moeten worden gekoesterd. Vernieuwingen langs de kuststrook dienen deze iconen te allen tijde te versterken en niet aan het zicht te onttrekken, zoals bij de Vuurtoren dreigt te gebeuren. Ook koesteren en beschermen we de Scheveningse cultuur en identiteit.

Opknopbeurt voor Badhuisstraat. De Badhuisstraat wordt opgeknapt en aantrekkelijker gemaakt voor het winkelend publiek.

Muzee is de huiskamer van Scheveningen met een goede culturele inhoud. Versterking van deze functie is nodig.

Aanpak overlast Zwarte Pad. Overlast van uitgaanspubliek op het Zwarte Pad moet harder worden aangepakt door meer handhaving.

Handhavers in de wijk. Er komen meer handhavers in de wijk. Zij zijn niet alleen te vinden op de Boulevard, maar juist ook in de andere delen.

Parkeergarages inpassen in landschap. Parkeergarages worden ingepast in de omgeving en sluiten zo aan op het landschap.

Hierbij mag de ondergrondse parkeergarage in Katwijk aan Zee als voorbeeld gelden.

Woningsplitsing en kamerbewoning worden aan banden gelegd. Er komt een splitsingsverbod en er worden beperkingen gesteld aan kamerverhuur.

Loosduinen, Kraayenstein, Waldeck, Houtwijk

Upgrade openbare ruimte Waldeck en Loosduinen. De komende collegeperiode wordt een vervolg gegeven aan het wegwerken van alle achterstallig onderhoud van bestrating en groen in Waldeck en Loosduinen.

Geschiedenis zichtbaar. Het Loosduinse Hoofdplein wordt vergroend en de omliggende straten verlevendigd. Elementen die verwijzen naar de geschiedenis als tuinbouwdorp worden toegevoegd. Uiteraard wordt hierbij rekening gehouden met de markt.

Ontmoetingsplekken voor ouderen. Er komen overdag meer terrasmogelijkheden en andere zitplekken, zodat ouderen elkaar kunnen ontmoeten.

Leegstand tegengaan. Er wordt een actief leegstandsbeleid gevoerd. Winkels kunnen ook zoveel mogelijk geconcentreerd worden in één deel van de Loosduinse Hoofdstraat. De lege winkelruimten in de omliggende straten kunnen een thematische bestemming krijgen.

Opwaardering van de openbare ruimte. Er komt een groengele parkeerzone rond de Loosduinse Hoofdstraat. Er komen voldoende fietsparkeerplaatsen en de weesfietsenaanpak wordt ook in deze wijken ingevoerd.

Snelheidsbeperking scootmobielen. In het winkelgebied komt een snelheidsbeperking voor scootmobielen.

Geen hoogbouw op het WINGS-terrein. In samenspraak met bewoners, wordt een groene bestemming gerealiseerd.

Stadstuinbouw. Vanwege de historie van Loosduinen worden de vele platte daken en de vele groenstroken en terreinen die er vaak onverzorgd bijliggen op het ZKD-terrein gebruikt voor innovatieve ecologisch verantwoorde stadstuinbouw.

Groepswonen. Er is grote belangstelling voor groepswonen. De gemeente helpt bij de zoektocht naar geschikte panden.

Waardig ouder worden. Vrijwilligersinitiatieven die in overleg met ouderen perspectief bieden op waardig ouder worden, kunnen op steun van de gemeente rekenen

Bouwlust, Vrederust, Morgenstond, Moerwijk

Wijkbibliotheek heropenen. De wijkbibliotheek in Bouwlust wordt heropend.

Groen adopteren. In het hele stadsdeel zijn groenstrookjes en groenstroken die geadopteerd kunnen worden door omwonenden. Het gezamenlijk onderhoud zorgt voor ontmoeting tussen bewoners en een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Buurttuinen. Particuliere initiatieven op het gebied van stadslandbouw of buurttuinen, voor bewegen en voor recreatie verdienen ruimhartige ondersteuning.

Wijkvernieuwing weer oppakken. De herstructurering, die eerder vanwege de crisis vastliep, wordt weer opgepakt. Appartementen worden samengevoegd tot gezinswoningen.

Geen extra sociale huurwoningen in deze wijken. Deze wijken verdienen perspectief. Dat betekent in deze wijken minder sociale huurwoningen en meer middeldure woningen.

Inkomenseis voor nieuwe bewoners. Het adaptief vermogen van vooral Moerwijk om mensen met weinig kansen op te vangen is al lang overschreden. Deze wijk heeft een positieve boost nodig om weer tot bloei te komen. Dat kan door een inkomenseis te stellen aan nieuwe bewoners van sociale huurwoningen.

Winkelcentrum Leyweg moet een *boost* krijgen. Samen met de winkelstraatmanager wordt er gekeken hoe de winkels beter gevuld kunnen worden. Meer dienstverlening, zoals schoenmakers en fietsmakers in combinatie met leer-werkprojecten, kunnen zorgen voor een toegevoegde waarde. Ook andere oplossingen zoals gratis parkeren kunnen meehelpen aan de revitalisering van dit winkelcentrum.

Leyenburg, Rustenburg/Oostbroek, Zuiderpark

Beperken festivals Zuiderpark. Het Zuiderpark is een prachtige omgeving, waarin mensen kunnen sporten, ontspannen en elkaar kunnen ontmoeten. Festivals kunnen daar een goede aanvulling op zijn, maar er zijn nu te veel evenementen die zorgen voor grote geluids- en verkeersoverlast. In overleg met omwonenden wordt vastgesteld hoeveel grote en kleine evenementen er per seizoen maximaal gehouden kunnen worden in het Zuiderpark.

Schoon Zuiderpark. Met name op en na zomerse dagen wordt er veel te veel afval achtergelaten. Er wordt daarom strenger gehandhaafd.

Geen illegale bewoning boten. Er vindt strenge handhaving plaats voor illegale bewoning van boten aan de Soestdijksekade en de Veenendaalkade.

Iedereen kan parkeren. In Leyenburg is afgelopen jaar het parkeerregime definitief geworden, terwijl er te weinig parkeerplaatsen zijn. Ook in delen van Rustenburg en Oostbroek is de parkeerdruk onverminderd hoog. Er worden afspraken gemaakt met het Haga-Ziekenhuis om parkeeroverlast van personeel in de wijk tegen te gaan. Er komt een onderzoek naar de mogelijkheden van ondergronds parkeren.

Woningsplitsing en kamerbewoning worden aan banden gelegd. Er komt een splitsingsverbod en er worden beperkingen gesteld aan kamerverhuur.

Op de Veenendaalkade (even zijde) komen

snelheidsbeperkende maatregelen.

De winkelstraat Dierenselaan/Apeldoornselaan kan een aantrekkelijker winkelcentrum voor de buurt worden als er meer aan branchering zou worden gedaan. Er moet een visie voor deze winkelstraat komen.

Ypenburg, Leidschenveen, Wateringse Veld

Toekomstvisie Ypenburg. De door bewonersorganisaties opgestelde toekomstvisie voor Ypenburg geeft goede suggesties voor aantrekkelijke verbindingen en een gezelliger straatbeeld. De gemeente stelt zich op als bondgenoot van de bewoners bij de uitvoering hiervan.

Ook Ypenburg en Leidschenveen zijn Den Haag.

De fysieke afstand met de rest van Den Haag mag niet leiden tot een gevoelsmatige afstand in deze wijken. Er wordt ingezet op goede communicatie stadhuis-stadsdeelkantoor-bewoner.

Speelvoorzieningen. In de Vinexwijken is veel geïnvesteerd in speelvoorzieningen voor kinderen. Nu deze kinderen tieners zijn geworden, worden er ook voor hen speel- en hangplekken gecreëerd.

Drugsoverlast in onder andere de straten rondom en in Winkelcentrum Ypenburg wordt aangepakt.

Meer handhaving. Er komt meer handhaving op te hard rijden. Er komt duidelijkere snelheidsmarkering op de hoofdingangen van de wijken, bijvoorbeeld op de Laan van Hoornwijk en de Laan van Leidschenveen.

Heliniet. Geen landingsplaats voor een helikopter bij Ypenburg. Deze is overbodig met Rotterdam The Hague Airport zo dichtbij.

Duurzaam Ypenburg. Ypenburg is een voorloper als het gaat om verduurzaming door bewoners, die zich hier collectief voor inspannen. De gemeente stelt zich op als bondgenoot van bewoners door kennis, mankracht en ook financiële middelen beschikbaar te stellen.

Breng bewoners samen om informatie te krijgen of ervaringen uit te wisselen over de uitvoering van extra isolatie en andere besparingsmaatregelen, overgang op lage temperatuur verwarming, aanschaf van zonnepanelen of kleine windmolens voor op het dak en warmtepompen versus stadsverwarming.

Samen groen. De Vinex-wijken zijn groen opgezet. We betrekken bewoners bij het onderhoud hiervan.

Vogelwijk, Bohemen, Meer en Bos, Kijkduin, Ockenburg

Meer rekening houden met bewoners bij grondwaterproblematiek. Sinds de vernieuwing van de riolering kampen de bewoners van de Vogelwijk met grondwaterproblemen in hun kelders. De aangelegde infiltratievoorzieningen, de opvangbassins, zijn voor een deel de boosdoener. Deze zijn nu tijdelijk afgesloten en deze blijven gesloten wat betreft de ChristenUnie/SGP. De problemen in de Vogelwijk laten zien dat het beleid inzake riolering en grondwater, zeker met de steeds heviger buien waar we mee te maken hebben, opnieuw tegen het licht moet worden gehouden.

Ondertunneling Lozerlaan. Om dit gedeelte van Loosduinen en Segbroek beter bereikbaar en 'boven' de Lozerlaan een gebiedsontwikkeling met gezinswoningen tot stand te brengen, wordt de Lozerlaan ondertunneld en gaat de snelheid omhoog naar 70 km/h.

Koester het groen. Het groen in deze wijken moet worden gekoesterd en verrijkt worden met speelgelegenheden. Dit gebeurt in samenspraak met bewoners.

Lijn 3 naar Kijkduin. Deze lijn krijgt bij de Heliotrooplaan een aftakking naar Kijkduin.

De jutterskeet moet een plek in de duinen houden, vlakbij de zee.

Herbestemming van ziekenhuizen. Bij de herbestemming van (gedeelten van) het Juliana kindziekenhuis en het Rode Kruis Ziekenhuis

wordt voorkeur gegeven aan co-housing van ouderen, starters, studenten en statushouders en wordt ook ingezet op sociale huur.

Uitstraling vakantiepark Kijkduin. In overleg met de beheerders en eigenaren van de recreatiewoningen op bungalowpark Kijkduin wordt bekeken hoe de uitstraling van dit vakantiepark kan aansluiten bij de opwaardering van Kijkduin.

De appartementsgebouwen op het HALO-terrein moeten passen in de omgeving.

Ockenburg, buitenplaats met historie. De ontwikkeling en restauratie van de historische buitenplaats Ockenburg is een buitengewoon mooi voorbeeld van een initiatief van bewoners.

Westbroekpark & Duttendel, Van Stolkpark, Zorgvliet

Uitvoering plan bewoners voor verbetering Westbroekpark en omgeving. De herinrichting van het Westbroekpark, zoals voorbereid door een denktank, is een voorbeeld van geslaagde participatie van bewoners. De adviezen van de denktank worden opgevolgd. Er komen dus geen extra evenementen en horeca in het park.

Verdieping Teldersweg. De prof. B.M. Teldersweg wordt verdiept en met aantrekkelijke loop -en fietsbruggen overkluisd.

Toiletvoorziening. Er komt een zelfreinigende toiletvoorziening bij de speeltuin aan de Ary van der Spuyweg.

Levensvatbaar Madurodam. Madurodam hoort bij Den Haag. Om ook in de toekomst op deze plek te blijven bestaan krijgt Madurodam conform de door de gemeenteraad vastgestelde plannen beperkt ruimte om uit te breiden. De tramhalte Madurodam wordt een tophalte, van waaruit alle delen van Scheveningen bereikbaar worden.

Archipel en Willemspark, Benoordenhout, Marlot

Geen woningsplitsing. Om de woningen in deze wijken voor gezinnen te behouden mag er geen woningsplitsing plaatsvinden.

Breed aanbod woningen. Verschillende leegstaande kantoorgebouwen in Benoordenhout worden verbouwd tot dure en zeer dure appartementen. Er moeten echter ook snel appartementen in een goedkoper segment gerealiseerd worden bij een nieuwe invulling van bestaande gebouwen.

Veilige oversteekplaatsen. Oversteken op de grote doorgaande wegen, zoals de Laan Copes van Cattenburch, de Wassenaarseweg, de Van Alkemadelaan en de Benoordenhoutseweg worden veiliger door snelheidsbeperkende maatregelen ter hoogte van de oversteekplaatsen.

Tegengaan parkeeroverlast internationale instellingen. De grote internationale instellingen moeten zorgen voor voldoende parkeerruimte op eigen terrein. Het kan niet zo zijn dat de auto's van personeel en bezoekers voor parkeeroverlast zorgen in de woonwijken.

Oplossingen voor parkeerproblemen sportclubs. Om de parkeerproblemen bij de sportverenigingen aan de Theo Mann-Bouwmeesterlaan te verminderen wordt onderzocht of op wedstrijddagen de parkeerterreinen van de NATO en het ICC gebruikt kunnen worden.

Statenkwartier, Duinoord, Zeeheldenkwartier, Regentessekwartier noord

Historische context centraal bij inrichting. Om verdere verrommeling van de volle openbare ruimte tegen te gaan, wordt in deze historische wijken gekozen voor één lijn in al het straatmeubilair, zodat het past bij het beschermde stadsgezicht. Ook bij de keuze voor het ontwerp van de graffitikunst op de elektriciteitshuisjes moet de omgeving serieus genomen worden.

Snippergroen en Rozenroute. Omwonenden worden gemotiveerd om met elkaar

snippergroen te adopteren, boomspiegels te beplanten en geveltuintjes aan te leggen. In ReVa (Regentesse- en Valkenboskwartier) wordt de Rozenroute weer nieuw leven ingeblazen en uitgebreid.

Maak gebruik van groen. Er wordt met de omwonenden bekeken hoe kijkgroen met behoud van de uitstraling kan worden gebruikt als speelplek, buurttuin of beweegtuint. Bijvoorbeeld op het Prins Hendrikplein, Regentesseplein of het Sweelinckplein.

Minder coffeeshops Zeeheldenkwartier. De hoeveelheid coffeeshops in het Zeeheldenkwartier wordt teruggedrongen.

Aantrekkelijke winkelstraten. Er wordt met de ondernemers en bewoners van de Prins Hendrikstraat, Zoutmanstraat en Piet Heinstraat bekeken hoe deze straten een aantrekkelijkere uitstraling kunnen krijgen. Met de komst van steeds meer hippe tweedehandswinkeltjes kan dit gebied nog sterker een eigen uitstraling krijgen die ook bezoekers uit andere delen van stad en land trekt.

Woningsplitsing en kamerbewoning worden aan banden gelegd. Er komt een splitsings-verbod en er worden beperkingen gesteld aan kamerverhuur.

Steun voor de Groene Regentes. De gemeente stimuleert het bewonersinitiatief de Groene Regentes - een initiatief voor duurzame energie in ReVa onder andere om de wijken van het gas af te krijgen en voortaan duurzaam energie op te wekken - zodat dit initiatief een succes wordt.

Oogje in het zeil voor ouderen. Onderzoek de invoering van het project 'SuperZorg' bij de AH XL aan de Elandstraat. Medewerkers van grote supermarkten met een ontmoetingsplek houden een oogje op oudere klanten. Als zij signalen krijgen dat ouderen bijvoorbeeld eenzaam of vergeetachtig zijn of zichzelf verwaarlozen, kunnen zij hen in contact brengen met een vrijwilliger van een zorgorganisatie.

Meer buurtgroen. De gemeente gaat in overleg met de woningcorporatie over de mogelijkheid

om de verhoogde binnenterreinen op de parkeergarages aan onder andere de Elandstraat zo in te zetten voor de buurt, dat de sociale cohesie groter wordt. Bijvoorbeeld door er plantenbakken neer te zetten waarin gezamenlijk kruiden en bloemen gekweekt kunnen worden.

Geen uitbreiding Galvanischool. De voorgenomen uitbreiding van deze basisschool leidt ertoe dat de leefbaarheid van de omliggende straten in het gedrang komt. Uitbreiding op deze locatie vindt de ChristenUnie/SGP daarom een slecht plan.

Valkenboskwartier, Regentessekwartier zuid, Heesterbuurt

Opknapt Beeklaan. Winkel- en horecabestand aan de Beeklaan moet worden verbeterd. Er komt passende oplossing voor leegstaande winkelruimten met ruimte voor creativiteit.

Weesfietsen de wijk uit. Om de hoeveelheid weesfietsen en fietswrakken terug te dringen krijgen bewoners tweemaal per jaar de kans om hun niet gebruikte fiets in de wijk in te leveren. Tegelijkertijd vindt er een opschoonactie plaats.

Hard rijden. Er worden maatregelen getroffen tegen het te hard rijden op de Beeklaan en de Mient.

Iedereen bij de buurt betrekken. De grote groep Midden en Oost-Europeanen in ReVa wordt beter bij de wijk betrokken. Daartoe komt er informatie over de wijk en over inburgering in het Pools.

Aanpak overlast Newtonplein. Het Newtonplein en de omliggende straten hebben blijvend aandacht nodig. Overlast door hangjongeren wordt tegengegaan, alcoholconsumptie verboden en dit verbod wordt gehandhaafd. Samen met de bewoners wordt bekeken of en hoe het Newtonplein gebruikt kan worden voor stadslandbouw, zodat het een meer samenbindende functie gaat krijgen. In de zijstraten worden in overleg met de eigenaren en huurders de voortuintjes aangepakt.

Mogelijkheden voor vergroening. Ook al is er weinig ruimte in ReVa en de Heesterbuurt, toch wordt bekeken waar er mogelijkheden zijn voor stadslandbouw, recreatie en bewegen in de buitenruimte (urban sport) en het vergroenen van de buitenruimte. Projecten, zoals op de Valkenboskade, verdienen navolging.

Woningsplitsing en kamerbewoning worden aan banden gelegd. Er komt een splitsingsverbod en er worden beperkingen gesteld aan kamerverhuur. Als dat ergens nodig is, dan is het wel in deze wijken.

Minder coffeeshops. De hoeveelheid coffeeshops in de wijk, met name op de Weimarstraat, wordt teruggedrongen.

Den Haag drugswalmvrij. Er komt een blowverbod in de openbare ruimte, te beginnen op plaatsen waar de overlast het grootst is, zoals het Zeehelden- en Regentesse- en Valkenboskwartier, winkelgebieden, school- en speelpleinen en -tuinen.

Vruchtenbuurt, Bomenbuurt, Bloemenbuurt

Fietsveiligheid. Er komt meer aandacht voor fietsveiligheid, op bijvoorbeeld het Gouden-regenplein.

Weesfietsen en fietswrakken de wijk uit. Weesfietsen, zoals bij de Pomonalaan, worden sneller en vaker verwijderd.

Veilig naar school. Ouders moeten hun kinderen met een gerust hart naar school kunnen laten gaan. Daarom komen er meer oversteekplaatsen op de Segbroeklaan en komen er veiligere fietsroutes voor de leerlingen van De Populier en het Segbroek College.

Betrek omwonenden bij het onderhoud van het Rode Kruisplantsoen, bijvoorbeeld door cursussen (rozen) snoeien of tuinieren.

Knap straten met achterstallig onderhoud op. Straten die te maken hebben met verzakkingen als gevolg van een versleten riolering, zoals de Tomatenstraat, verdienen snel in aanmerking te

komen voor een grondige opknappbeurt en vervanging van de riolering.

Realistisch parkeerbeleid met draagvlak. Er komt een onderzoek naar de mogelijkheden van ondergronds parkeren in de Vruchtenbuurt.

Steun voor warmindewijk.nl. De gemeente stimuleert het bewonersinitiatief Warm in de wijk - een initiatief om de Vruchtenbuurt van het gas af te krijgen en voortaan duurzaam te verwarmen - zodat dit initiatief een succes wordt.

Bezuidenhout, Mariahoeve

Winkelpleinen. De functie van de vijf winkelpleinen in Mariahoeve wordt opnieuw bekeken samen met de omwonenden, zodat de pleinen gaan bijdragen aan de levendigheid en een plek van ontmoeting gaan worden.

Wijkpark de Horst wordt samen met de actiegroep en bewoners veiliger en gebruiksvriendelijker ingericht.

Pleinen Bezuidenhout. Samen met omwonenden en al bestaande pleinenwerkgroepen, worden de pleintjes en plantsoentjes aangepakt, zodat ze er beter uit gaan zien en een functie krijgen die past bij de behoefte.

Onderhoud openbare ruimte. Vervuilde plekken in de buitenruimte worden aangepakt in samenwerking met bewoners en woningcorporaties. Dat zal soms betekenen dat gepland onderhoud aan straten en groen naar voren moet worden gehaald en dat er tegelijk stevig handhavend en beboetend opgetreden wordt.

Verzakkingen in stoepen in met name Mariahoeve, worden snel gerepareerd, om zo het valrisico van de vele ouderen te verminderen.

Parkeren. De grote parkeerproblemen in Bezuidenhout vragen om inventieve oplossingen. Eén daarvan is zorgen voor dubbelgebruik van parkeergarages en parkeerplaatsen bij de kantoren. Ook wordt in deze buurt het gebruik van SnappCar actief

aangemoedigd.

Betaalbare huur. Na renovatie van corporatiewoningen in Mariahoeve moeten de huren betaalbaar blijven, ook voor de oorspronkelijke bewoners.

Van kantoor naar woning. Initiatieven om leegkomende (rijks)gebouwen in Bezuidenhout om te vormen tot woningen geschikt voor co-housing van ouderen, studenten, starters en vluchtelingen liefst gecombineerd met ruimte voor innovatieve of juist ambachtelijke bedrijvigheid worden omarmd.

Steun voor Duurzaam Bezuidenhout. De gemeente stimuleert het bewonersinitiatief Duurzaam Bezuidenhout - een initiatief voor duurzame energie in Bezuidenhout onder andere om de wijk van het gas af te krijgen en voortaan duurzaam energie op te wekken - zodat dit initiatief een succes wordt.

Laakkwartier, Spoorwijk, Binckhorst

Schone buitenruimte. In de hoogbouwcomplexen is sprake van vervuiling, inbraken en vernielingen. Een aantal bewoners gooit afval van de flats naar beneden en houdt de omgeving van de flats niet bij. Met een combinatie van voorlichting in verschillende talen, buurtprojecten en handhaving pakken we de vervuiling van de omgeving aan.

Overlast shisha-lounges aanpakken. De overlast die shisha-lounges veroorzaken wordt hard aangepakt. Er komt een one-strike-you're-out-beleid.

Onderhoud woningen. Het onderhoud van de woningen gaat sterk achteruit. Deze negatieve spiraal doorbreken we door actief de kleine VvE's te benaderen en te ondersteunen bij het maken van meerjarenonderhoudsplannen en het isoleren met behulp van inloopsprekuren waar ook informatie wordt gegeven over subsidies en goedkope leningen.

Aanpakken huisjesmelkers. Veel huurders betalen te veel huur voor woningen met achterstand in onderhoud. De relatief lage

woningprijzen trekken huisjesmelkers, onderverhuurders en hennepkwekerijen aan. Daarom komen er inloopsprekuren voor de Haagse Pandbrigade en het Huurteam.

Woningsplitsing en kamerbewoning worden aan banden gelegd. Er komt een splitsingsverbod en er worden beperkingen gesteld aan kamerverhuur.

Winkelpleinen worden levendiger door herinrichting.

Aanpak Megastores. De leegstand wordt tegengegaan door bijvoorbeeld ambachtelijke (leer-werk)bedrijven toe te staan en door de bestemming van een gedeelte te veranderen naar wonen.

Samenwerking Rijswijk. De grote groengebieden Julianapark en park Den Burgh horen bij de gemeente Rijswijk. Meer samenwerking tussen de gemeenten is nodig voor het gebruik van deze grensgebieden op het gebied van veiligheid, recreatiemogelijkheden en eventueel volkstuinen of stadslandbouw.

Bij de ontwikkeling van de Binckhorst wordt ook Molenwijk betrokken.

Duurzaamheid is prioriteit nummer één bij de stedelijke ontwikkeling op de Binckhorst.

Behoud 'ruwe randjes', zodat voelbaar blijft dat dit een industrieterrein was.

Wijkcentrum Binckhorst. Er komt een herkenbaar wijkcentrum met ruimte voor (migranten)kerken.

Schildersbuurt, Transvaal, Groente- en Fruitmarkt

City Mondial vervult een belangrijke rol om deze wijken tot bloei te brengen, daarom wordt de subsidie aan deze organisatie voortgezet.

Aanpak luchtkwaliteit Vaillantlaan en Hoefkade. Beide straten staan ver bovenaan bij de meest vervuilende van Den Haag. We komen met een

fietsplan.

Overlast shisha-lounges aanpakken. De overlast die shisha-lounges veroorzaken wordt hard aangepakt. Er komt een one-strike-you're-out-beleid. Het percentage horeca gaat in de winkelstraten omlaag van 30 naar 15%. Zo voorkomen we per saldo meer shisha-lounges.

Voorlichting. Er komt een campagne om de laagdrempelige service loketten XL en het loket geldzaken onder de aandacht te brengen. Bij de loketten is er ondersteuning door vrijwilligers die de taal van de bezoekers spreken. Bij deze loketten is ook alle informatie over inburgering, taalcursussen en vrijwilligerswerk te vinden.

Ruim baan voor jongerenwerk. Jongerenwerk is geen administratiebaan.

We gooien eten niet weg. Er is veel overlast van voedseldumping, onder andere rondom het Paul Krugerplein. Er komt een actieplan om dit tegen te gaan, waarbij in ieder geval de mogelijkheden worden onderzocht om meer broodcontainers de plaatsen. Ook komt er meer controle bij ORAC's.

Jeugdwerkloosheid. De jeugdwerkloosheid in deze wijken is hoog. Bij de kleine bedrijven, maar ook bij de Schilde aan de Fruitweg, en bij innovatieve bedrijven op de Binckhorst, moeten mogelijkheden gevonden worden om deze jongeren met stages en vakopleidingen betere kansen op de arbeidsmarkt te geven.

De Schilde ontwikkelt zich tot hét kenniscentrum voor stadslandbouw. Oplossingen die hier worden gevonden, worden uiteraard ook toegepast in andere delen van de stad

Kortenbos, Centrum, Stationsbuurt, Rivierenbuurt

Laat Oude Centrum en Stationsbuurt bloeiende buurten worden. Door de raamprostitutie af te bouwen en de Doublet- en Geleenstraten om te vormen tot aantrekkelijke woonstraten en door drugs- en alcoholgerelateerde overlast te beheersen, hoeft het Oude Centrum niet langer een noodgebied te zijn en kunnen beide wijken

zicht ontwikkelen tot aantrekkelijke plekken voor een ieder.

Onderhoud woningen. Het onderhoud van de woningen in de Rivierenbuurt-Zuid laat te wensen over. Kleine VvE's worden benaderd en ondersteund bij het maken van meerjaren-onderhoudsplannen en het isoleren met behulp van inlooppreekuren waar ook informatie wordt gegeven over subsidies en goedkope leningen.

Kortenbos was een van de oudste onderdelen van het dorp Die Haghe. Laat de lange en rijke historie van het gebied meer in de openbare ruimte terugkomen. Veel straatnamen en een koperen bord van de Zuid-Hollandse Bierbrouwerij herinneren nog aan het verleden, maar verder is er weinig meer zichtbaar. Betrek de geschiedenis van Kortenbos bij de plannen om de openbare ruimte te verbeteren, zodat Kortenbos een eigen gezicht gaat krijgen.

Auto te gast op Westeinde. Het Westeinde wordt na het ziekenhuis verkeersluw. De veiligheid voor fietsers en voetgangers gaat omhoog en de straat wordt een mooie entree naar de binnenstad.

Schenkviaduct. Er komt een onderzoek om het Schenkviaduct te vervangen door een tunnel.

Luchtkwaliteit Lekstraat. Er wordt voorkomen dat de verkeersoverlast en luchtvervuiling in de Lekstraat toeneemt na voltooiing van de Rotterdamsebaan.

Sluipverkeer Van der Duynstraat voorkomen. Om het sluijverkeer in deze straat te voorkomen, wordt in overleg met bewoners de rijrichting omgedraaid.

Overlast shisha-lounges aanpakken. De overlast die shisha-lounges veroorzaken wordt hard aangepakt. Er komt een one-strike-you're-out-beleid.